

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXV. Број 647
Субота, 23. мај 1964. год.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

КРОЗ ВЕКОВЕ

Двострука забрана

Обраћајући се скупу прелата лондонски епископ је 1475. рекао: „Ако ми не уништите тај изум, он ће уништити нас“. Епископ је говорио о штампачкој књизи.

Извесно време пре тога, владар Едуард IV забранио је својим поданицима да употребљавају маказе, бријаче, карте за играње и — шах. Маказе и бријачи били су забрањени да би Енглези сачували своје браде, а са њима, веровао је краљ, и изглед који приличи центлменима. Карте и шах, пак, забрањени су да би се очувао морал Енглеза јер су у то време обе игре сматране — коцком.

Међутим, прва књига која је штампана у

Енглеској била је књига о — шаху. Додуше, многи научници сматрају је тек другом енглеском књигом. Несумњиво је, међутим, да је то прва књига за чије су штампање употребљавана метална слова.

Та прва књига није нека студија о шаху или уџбеник о отварању игре или о завршницама. То је збирка проповеди — некаквог француског доминиканца Жака Сесола.

Монах-шахиста је у својим проповедима упоређивао живот људи са „животом“ шаховских фигура. „Шах нам — тврдио је он између осталог — одговара на питање због чега је господстину малобројна: и у игри је краљ један, а пешака има осам.“ Шаховске фигуре имају разне вредности — као уосталом и поједини људи, а и поједини друштвени слојеви и стаљежи. Тако је писао монах који је, грешник, волео и да игра шах а и да мало филозофира о друштву и игри.

Сесолова књига, коју је превео и штампао први енглески „књигопечатељ“, писац, преводилац, љубитељ шаха и дипломата Вилијам Кекстон, представља данас недостижан сан свих библиофила. Књига се цени веома много и испред ње је само прво издање Шекспирових дела.

ФЛАШ ГОРДОН

СВАКАКО
МЕ
ЗОВИТЕ,
МАЈОРЕ!

НЕМА ПОТРЕБЕ,
ФЛАШЕ! МОГУ И ЈА
ДА ПРИМИМ
РАКЕТУ!

ПОРУКА
С ТЕРЕТНЕ
РАКЕТЕ! ПРИ-
ЛАЗИ НАМ
СА ЛЕВЕ
СТРАНЕ!

СИГНА-
ЛИШИ
ИМ...

ДА
МОГУ
ДА НАМ
ПРИЂУ!

НЕКА
СЕ ПРИ-
БЛИЖЕ!

МАЈО-
РЕ!

НАГНУЛИ СТЕ
КРИЛО БАШ
КАД ЈЕ РАКЕТА
ПРИЛАЗИЛА!
УДАРИЛА
НАС ЈЕ!

Н...НЕ!
НЕ!

СЕКЦИЈА ЗА
ОШТЕЋЕЊА СЕКТОРУ 17...
ПРИТИСАК... ОДЕЛА И
КИСЕОНИК... ГУБИМО
ВАЗДУХ!

РАКЕТА НАМ
ЈЕ ПРИШЛА
БАШ КАД САМ
ЗАОКРЕТАО... И
УДАРИЛА ЈЕ
У НАС...

АЛИ, ЗАР ЈЕ
НИСТЕ ВИДЕЛИ,
МАЈОРЕ?

Н...НЕ! НИСАМ!
У ТОМЕ ЈЕ
СВА НЕВОДА!
ТО САМ ПОКУ-
ШАВАО ДА
ПРИКРИЖЕМ...
КОД МЕНЕ СЕ
ПОЗАВИО
„ТУНЕЛСКИ
ВИД“!

НЕ
МОГУ
ДА
ВИДИМ
ИЗ
ОЧИХ
УГЛО-
ВА!

УСПЕО САМ ДА
ТО ПРИКРИЖЕМ
ОД ЛЕКАРА...
МОРАО САМ ДА ПИ-
ЛОТИРАМ ОВИМ БРО-
ДОМ!

АЛИ... МАЈОРЕ...
МОРАЛИ СТЕ
БИТИ СВЕШНИ
ОПАСНО-
СТИ!

ОДВИЈАО САМ
ДА МИСЛИМ
О ТОМЕ... НИЈЕ
МИ ПАДАЛО НА
УМ ДА СЕ ОВА-
КО НЕШТО
МОЖЕ ДО-
ГОДИТИ!

МОРАМО СЕ ОСЛО-
БОДИТИ РАКЕТЕ...
ВУЧЕ НАС ДО-
ЛЕ... ИДЕМ ДА
ПОМОГНЕМ...

МАЈОРЕ!
ТО НИЈЕ
ВАШ
ПОСАО!

У ОВОМ БРОЈУ: Град »Ве-
лико хркање«. Рођен да ле-
ћи и да се бори. Весџи
са сликама. Пријатељ Ин-
дијанаца. Анејдоше. Бур-
манска Венеција. Чаробна
Трамофонска њлоча.

Ripley's — Веровати или не!

БРОДОВИ ПРЕКО ПЛАНИНА

БРОДОВИ ДУГАЧКИ 33 МЕТРА ПРЕВОЗИЛИ СУ ПУТНИКЕ ИЗМЕЂУ ФИЛАДЕЛФИЈЕ И ПИТТСБУРГА (САД) ВОДОМ, СУВИМ, ЧАК И ПРЕКО ПЛАНИНА БИЛИ СУ САСТАВЉЕНИ ИЗ ДВА ДЕЛА И МОГЛИ СУ СЕ НАТОВАРИТИ НА ЖЕЛЕЗНИЧКЕ ГЕРЕТНЕ ВАГОНЕ ЗАЈЕДНО СА ПУТНИЦИМА (1830-1840)

БИТКА ДОБИЈЕНА КИШОМ

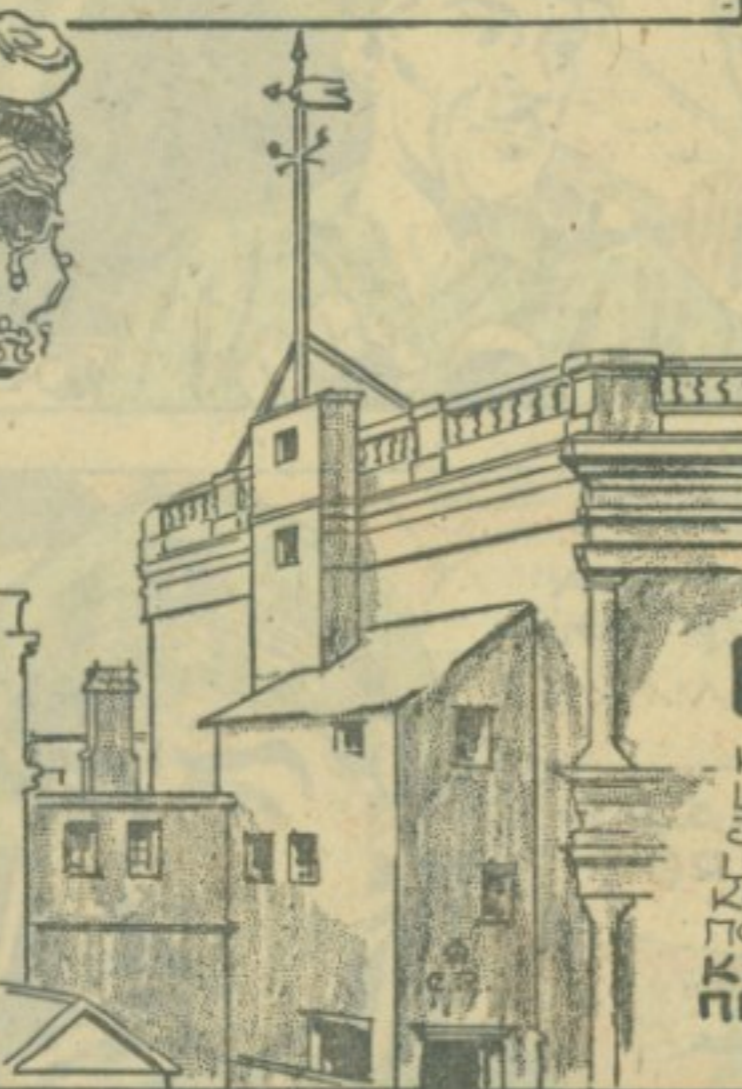
ВИКИНГЕ КОЈИ СУ НАПАЛИ ФРИЗИЈСКА ОСТРВА У СЕВЕРНОМ МОРУ И НАТЕРАЛИ НА ПОВЛАЧЕЊЕ ЊИХОВЕ БРАЊИЦЕ — ЗАУСТАВИЛЕ СУ ФРИЗИЈСКЕ ЖЕНЕ ИЗРУЧУЈУЌИ НА ЊИХ КОТЛОВЕ ВРЕЛЕ КАШЕ ОД ОБСА! НА ФРИЗИЈСКОМ ГРБУ И ДАНАС СЕ, ПОСЛЕ 1084 ГОДИНЕ НАЛАЗИ СЛИКА ГВОЗДЕНОГ КОТЛА ПУНОГ КАШЕ

У МЕКСИКУ

ОД 31. ОКТОБРА СПРЕМАЈУ КОЛАСИ У ОБЛИКУ ЈУДАСКИХ ЛОБАЊА

СТОГОВИ СЕНА НА КРИМУ ИМАЈУ СПИРАЛАН ОБЛИК

ВЕТРОКАЗ

НА КРАЉЕВОМ ДВОРЦУ У ЛОНДОНУ ПОСТАВИО ЈЕ 1688. ГОДИНЕ КРАЉ ЏЕМС II ДА БИ ЗНАО КОЈИМ ЈЕ ДАНА ВРЕМЕ ПОВОЉНО ЗА ОДКРИВАЊУ ИНВАЗИЈУ ПРИНЦА ОРАНСКОГ!

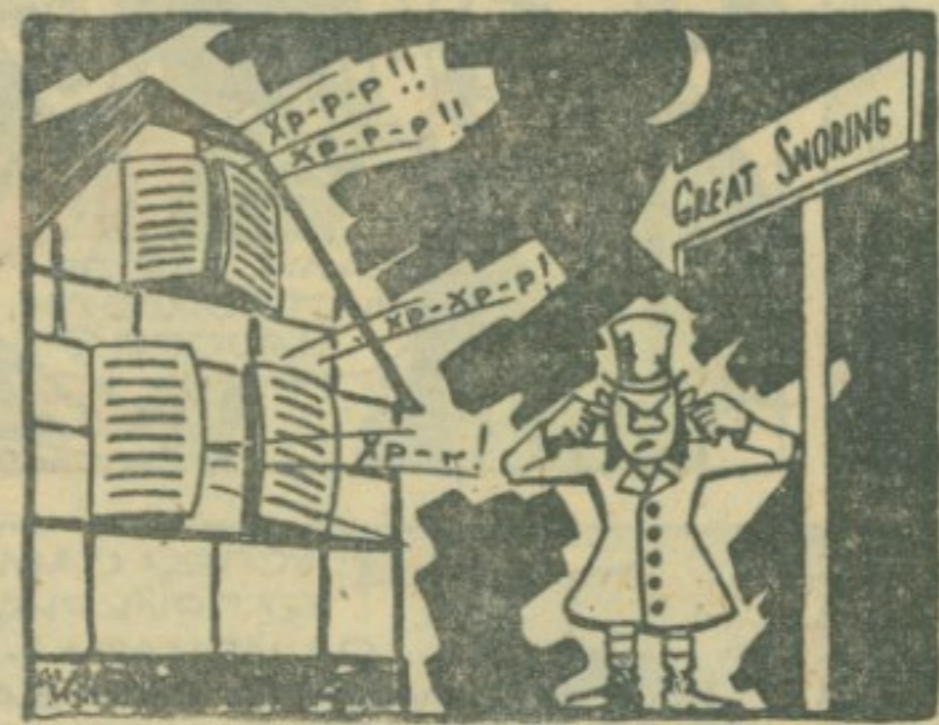

ДОМОРОЦИ АНТИПСКИХ ОСТРВА

КАД МОГУ ИДУ КРОЗ ПУЊУ ДА БИ УПЛАШЕНИ И ОТЕРАЛИ ЗМИЈЕ ЧЕСТО ПРИЧВРСТЕ НА ПАЛЧЕВЕ НОГУ ЦИНОВСКЕ СВИЦЕ!

© King Features Syndicate, Inc., 1964. World rights reserved.

ГРАД: ВЕЛИКО ХРКАЊЕ

Пре четрдесет година совјетски филолог Ауербах, тада још студент, путовао је из главног града Швајцарске, Берна, за Берлин. На станици у Берну купио је немачки лист „Берлинер тагеблат“. Из међу две речи што су чиниле име листа, шепурио се нацртањ медвед.

— Аха — помислио је Ауербах. — У грбу оба града, и Берна и Берлина, налази се медвед. Оба назива су, значи, потекла од немачке речи „бер — медвед“.

— Тек много касније — каже Ауербах — дознао сам да сам се двоструко преварио јер оба назива имају сасвим другачије порекло. О настанку имена главног града Немачке још и данас се споре немачки језикознаници. Само су у једном сагласни: да то није немачка реч, већ по свој прилици словенска и да означава блаштиште, брљу, брлог. Стручњаци сматрају да је и назив Прусиа потекла од словенске речи пруд која значи вештачко језеро, зајажену воду.

Међутим, име швајцарског града Берна потпуно је другог порекла. Херцог Бертолд,

владар грофовије Вероне у Италији, основао је 1191. на територији данашње Швајцарске град и дао му име Верона, које се касније деформирало у Берн. По изговору је Берн близак речи „бер“ — медвед. Због тога се у грбу града Берна као и Берлина, који је основан касније, појавио медвед.

Топонимика или топонимија је наука о географским именима. Она је и научна и корисна и забавна. Топонимика нам прича да је немачки град Лајпциг, који се још и у 16. веку називао Липск, добио име према словенској речи „липа“, а да је име реке Одре, која се раније називала Ведро, такође пореклом од словенске речи „ведро“.

Међу географским именима има веома кратких као што су на пример, Ур у Халдеји, По у Италији, Ис и Иф у Француској, Уб код нас. Али, зато их има и толико дугачких да је за њихово исписивање потребно више од једног реда.

Taumawathakatangihandakoanatanamaterokaiwhenuakitanataku.

Ово је назив једног сасвим малог насеља на Новом Зеланду.

Често се срећу географска имена која су у ствари називи животиња. Тако на пример, Алакранес на Куби значи „Скорпиони“; Камерун у западној Африци — „Рачићи“; Канарска („Псећа“) острва Колумбо је назвао тако јер је на њима срео дивље псе (латински: canis — пас). У географским именима има и биљака, воћа, па чак и минерала: Лос Аламос (Топола) у Сједињеним Америчким Државама, Топола код нас, Наррачито (Поморанџа) у Хондурасу, острво Барбадос (Брадато смоквино дрвце) у Малдивима, Анди (Бакарне планине) у Јужној Америци.

Ако вас занима која се реч најчешће среће у географским именима знајте да је то „лови“. Ево само неколико примера: Нове Енглеска и Њу Јорк (Нови Јорк), Нови Зеланд и Нова Гвинеја, Њуфаундленд (Ново пронађена земља) и Нова земља, Нуева Арменија (у Хондурасу).

Град са најмалодушним именом — Кривкер-ле-гран

(„Највећа жалост“) налази се у Француској.

Неки називи су резултат обичне забуне или неспоразума. Такви су Јукатан и Алеути чија имена у ствари представљају питања која су домороци упутили на свом језику првим Европљанима: „Шта ти говориш?“ и „У чему је ствар?“

У географским именима веома се често изналази на понављања. Тако се обично каже „гора Арарат“ што је у ствари два пута изречена иста реч, јер Арарат већ значи гора. Из руско-турског рата 1878. године позната је тврђава под именом Крјепост-

Редут Сухум-кале“. Први део назива „Крјепост“ на руском значи тврђава; то исто значење има на француском реч „Редут“ а на турском „Сухум-кале“.

У географији нису ретки ни необични, хумористични називи. На пример: Дабл Трабл („Двострука невоља“), Уајнот („Зашто не би?“), Панкидулдс Корнер („Угао гаупана“) и Грејт Сиоринг („Велико хркање“) — сви у Енглеској.

Мало необично звучи име перуанског града Кабалокоче („Коњ и кочија“). Немачки град Ирендорф („Село лудака“) недавно је променио своје име.

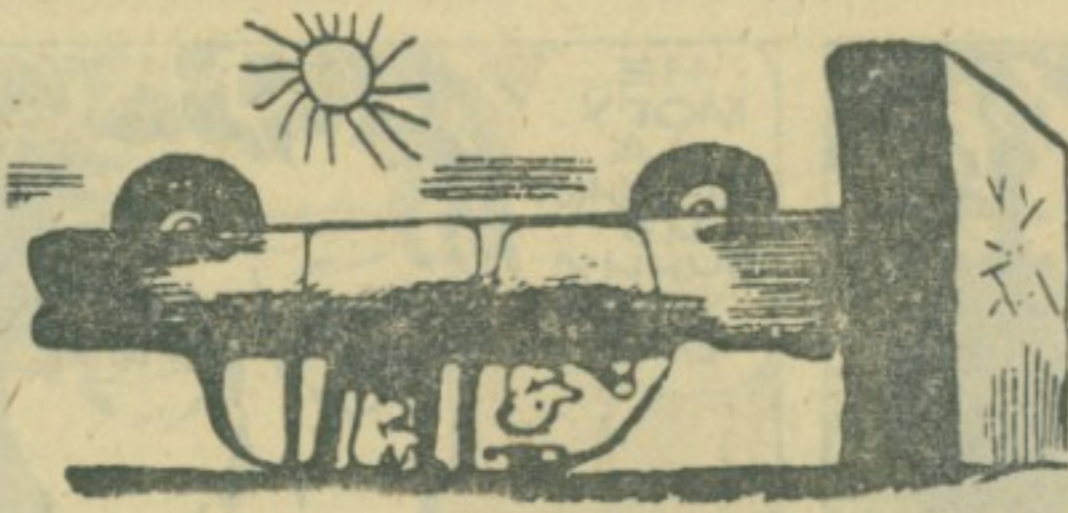
«МУЗИЧКИ» ЖАКЕТ

Једна америчка конфекција нуди својим муштеријама такозвани „музички жакет“ у који је умонтиран синушан радио-пријемник транзистор. Лепа разнобојна дугмад служе истовремено као дирке за бирање станица, подешавање таласних дужина, јачине и чистоте звука.

ВЕШПЛАВ КАО ЛЕК

Доктору Кавејну, професору Високе медицинске школе америчке савезне државе Кентаки, пружена је недавно јединствена прилика да за поправљање боје на лицу својих пацијената употреби метиленско плавило, односно обичан вешплав који се употребљава за рубље.

У планинама на истоку Кентакија живе „плави“ људи. Плава боја лица знак је болести коју називају цијаноза. Кентакијци су је добили у наслеђе од својих предака, Француза-досељеника који су

ПОЈАС СИГУРНОСТИ

„Појас сигурности“ — али је претходно осигурао свој живот на две и по милијарде динара. И поставио је услов: да сам и забере марку аутомобила који ће у овом експерименту возити.

Вуори је изабрао совјетску „Волгу“ и изјавио да је, по његовом мишљењу, то најпоузданији аутомобил на свету. Показало се да он у својој оцени није погрешно. Обична серијска „Волга“ издржала је тешки испит. Како је и било замисљено, аутомобил се два пута да се преврне при брзини од 80 километара на час, а затим да налети на бетонски зид. Клуб је за овај експеримент позвао познатог аутомобилског тркачког аса Вуорија. Он је пристао,

се овде населили 1820. године. Због честих бракова између сродника болест се веома раширила.

Код „плавих“ људи, од 20 до 25 процената хемоглобина замењено је метакхемоглобином. Међутим, ињекције раствора метиленског плавила претварају метакхемоглобин у нормалан хемоглобин.

ВЕЛИКИ ЛОВ

У француском граду Лиону недавно је нека непозната особа отворила једне ноћи двадесет кавеза и ограђених павиљона у градском зоолошком врту. Пред зору чу

вари су приметили да се на подручју зоолошког врта догађа нешто необичајно, па су позвали полицију. По зоолошком врту слободно су се кретали лисице и мајмуни, зебра, бизон, пума, оцелот и један мрки медвед. Полицијци су сместа затворили све улазе у зоолошки врт после чега су успели да похватају све животиње. Једино се мрки медвед разјарио тако да су га морали убити.

О ТРЕЋОЈ ГАЛЕРИЈИ

„Београдски дневник“ (марта 1882.) дојео је notiцу како публика „нижег реда“ долази на доњи спрат Народног позоришта да се забавља. Тим поводом управник Народног позоришта, одговорио је редакцији овог листа:

„Сваки ко нема мрки капут или шињел није одмах за избацивање напоље. Треба бити мало демократ, особито у земљи где све води порекло од радничког staleжа. Трећа галерија је најчешћи и највернији посетилац и стекла је право, да јој се не каже „нижа публика“. Ја и моји претходници знамо колико смо дужни захвалности овој публици“.

Виде ли се космички зраци

На питање да ли се космички зраци виде свако ће дати одречан одговор. Јер, ми живимо под правим пљуском космичких честица од којих не може да нас заклони никакав кров па ипак их ми не примећујемо. Међутим, показало се да се космички зраци могу видети и голим оком.

Још много пре но што су космички зраци уопште били откривени, научници су обратили пажњу на једну занимљиву појаву. Код многих људи у потпуној тами очи понекад примете промицање неких искрица или пламичака. Суштину ове појаве нико није могао објаснити.

Недавно су два америчка научника, Д'Арси и Портер, посумњали да ова „прмицања“ изазивају космички зраци. Да би проверили своју претпоставку они су затворили одређене особе у апсолутно тамну комору и бележили време појављивања светлосних сензација. Истовремено су Гајгерови бројачи регистровани пролазак кроз камеру космичких зракова.

Упоредбањем бележака научници су утврдили подударане у готово свим случајевима. Према њиховом мишљењу то подударане не може се објаснити случајношћу. Остаје још само да се открије механизам деловања космичких зракова на чуло вида.

ЛЕГЕНДА О ЛОБУ

Крајем прошлог века, вуц је још био краљ насељених предела Дивљег запада. Слободно је трчао, у чопорима или усамљен као господар међу дивљим зверима, по пространим територијама још незаузетим од белих људи. Прича се да су 1878. године у Новом Мексику вукови покладали 84.000 грла крупне стоке и око 16.500 оваца. Али вуц ипак није био див који једе малу децу — јер иако је силазно из шума да би напао стоку чинио је то зато што су људи истребили природну дивљач. Иако лопов, вуц је нежан отац чијој је породици претило истребљење.

Да би неколико срушио

мит о оваквом вуку Волт Дизни је направио филм „Легенда о Лобу“.

Овај филм је из времена када су се водиле сурове борбе између људи и вукова. Од својих првих корака „Лобо“, син „Ел Фероза“ (дивљака), старог вука чувеног по својим лукавствима и злоћи — по казује необичну љубопитљивост која се покаткад за њега лоше свршава. Сурова школа дивљег живота га је научила да треба бежати ако човек носи велики штап. После смрти свог оца, и мајке, Лобо постаје вечити усамљеник. Људи стално постављају клопке у жељи да га убију.

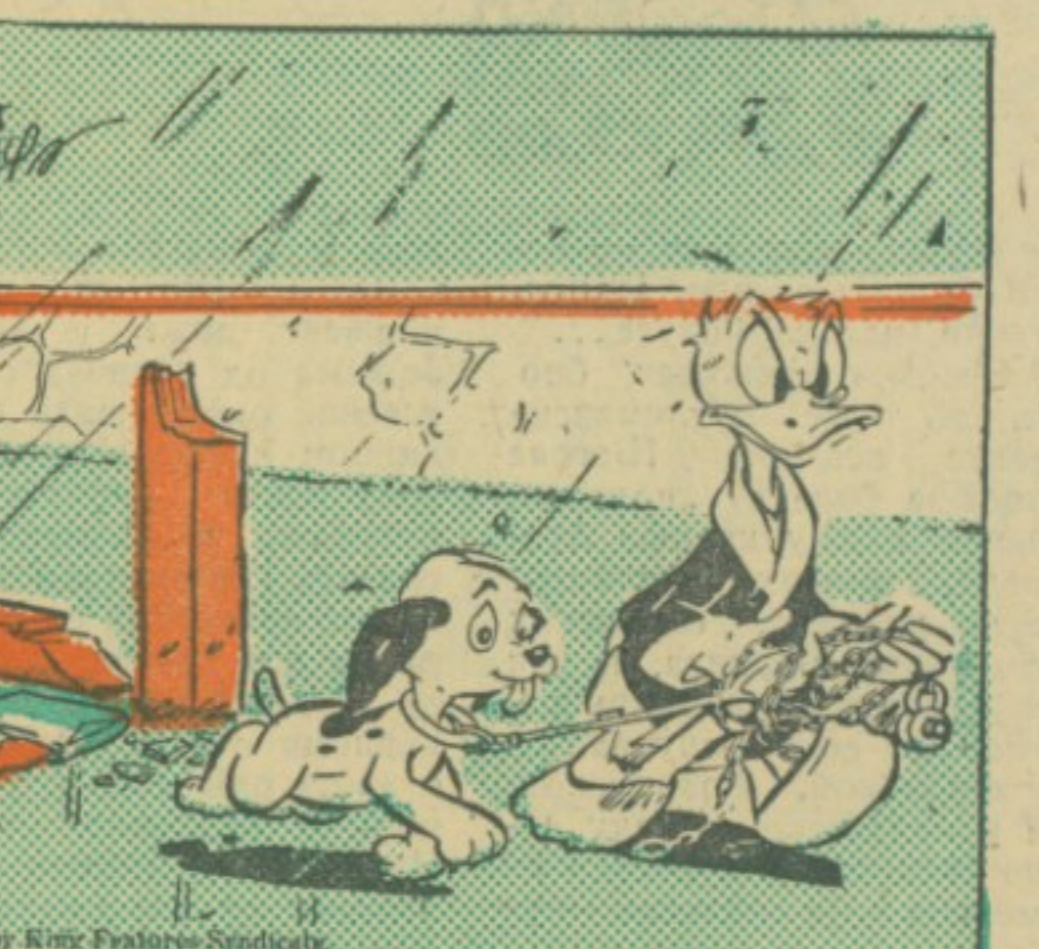
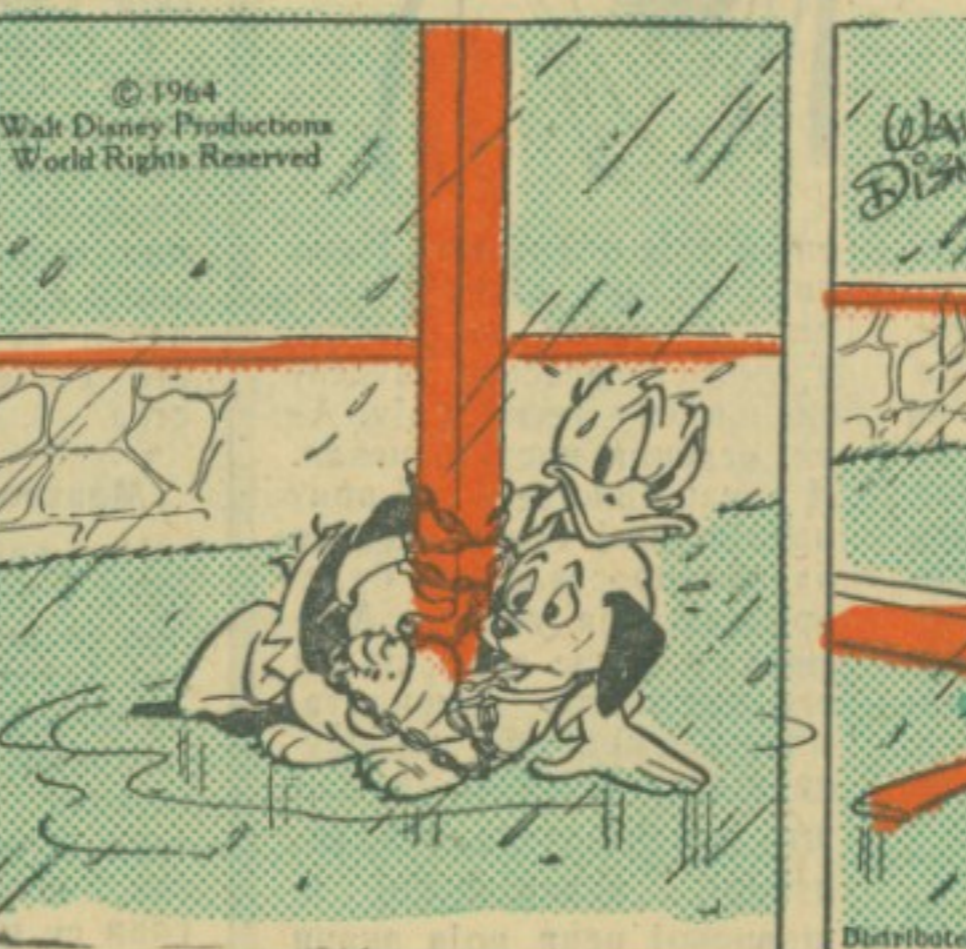
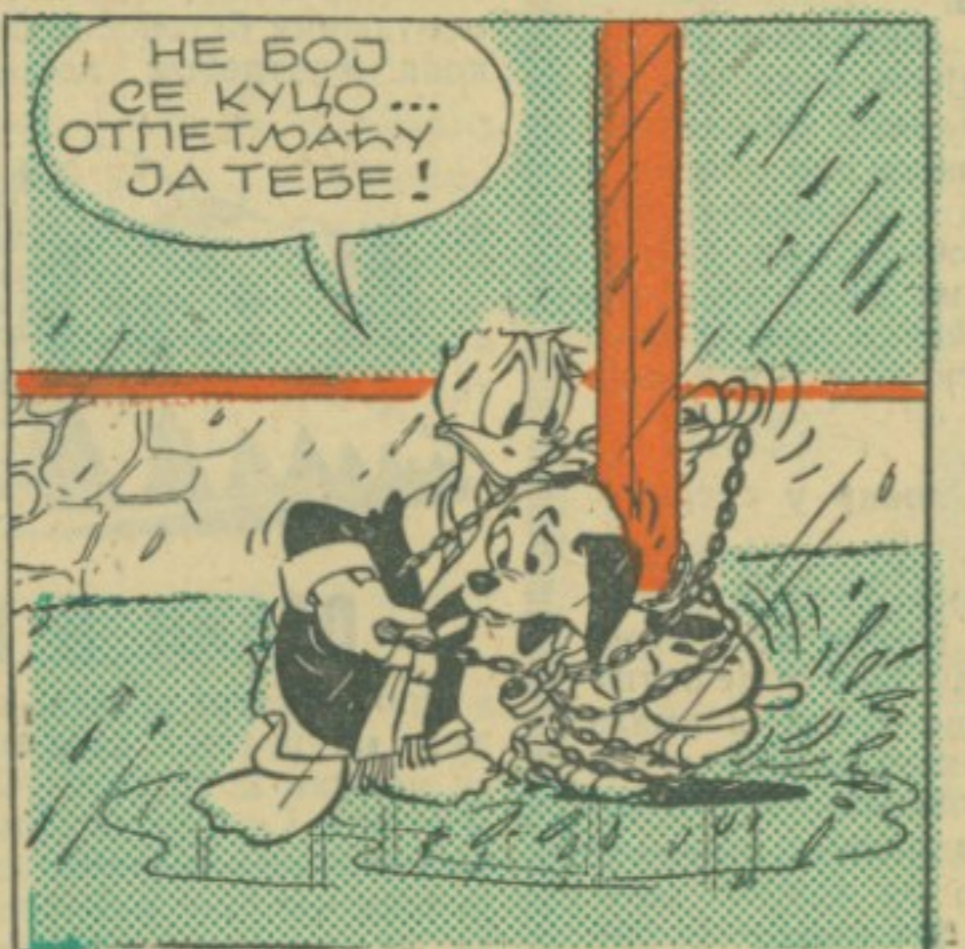
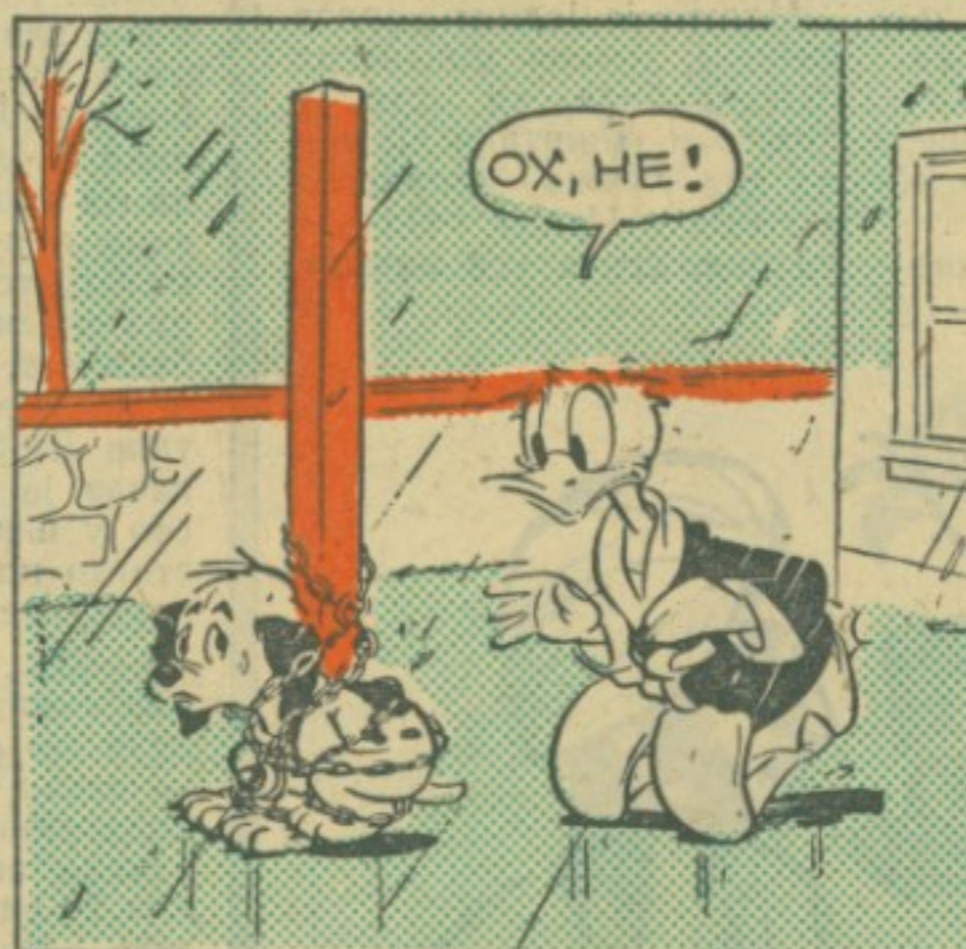
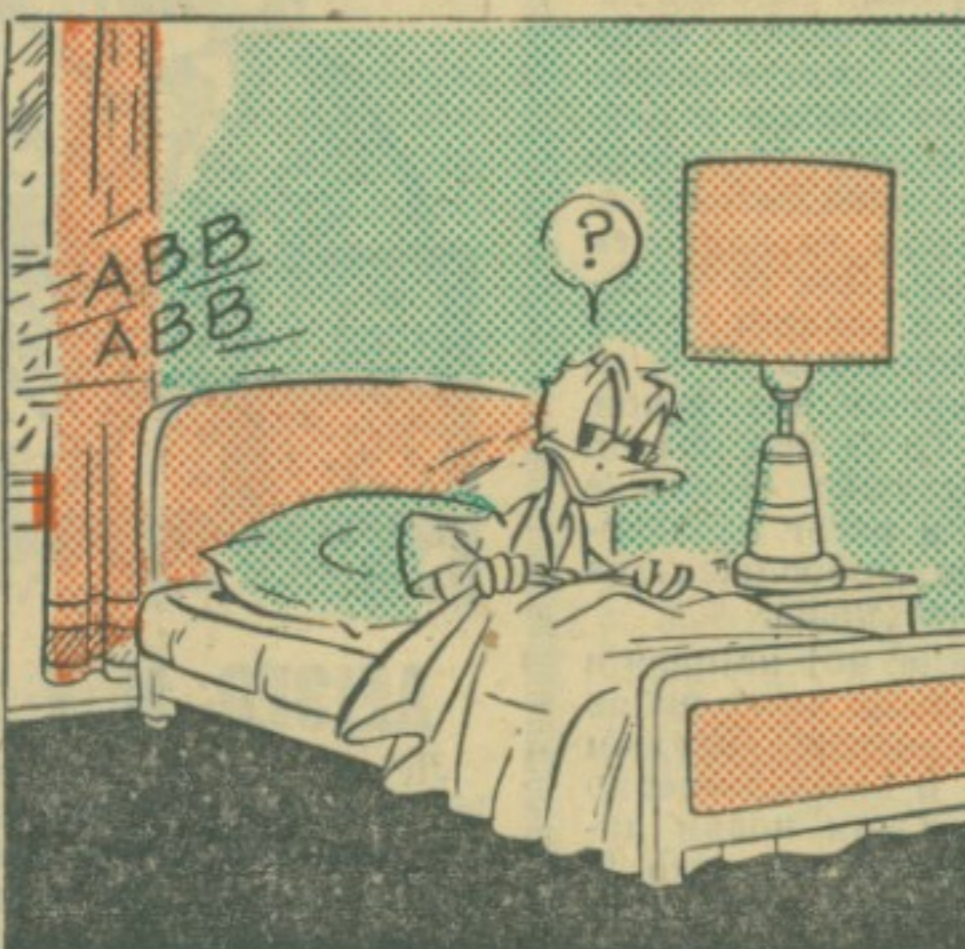
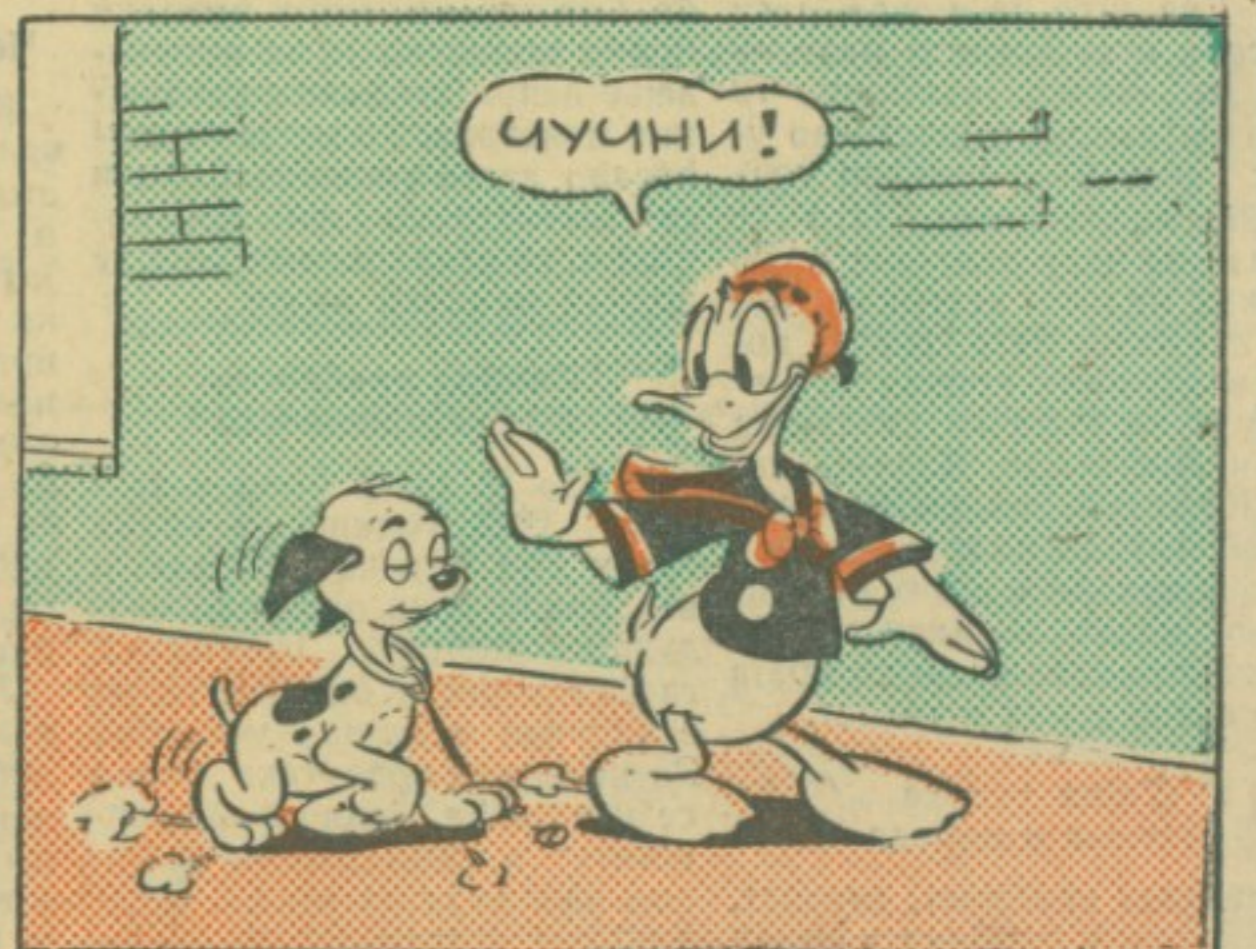

Дошњије, он среће чопор у коме га привлачи једна дивна црна вучица. Бори се са старим ратоборним вођом чопора, побеђује га и одводи са собом ону коју је изабрао као своју животну сапутницу у једну стару индијанску пећину, под непроходним пади-

нама. Ту се рађају први вучићи и да би их исхранио Лобо напада чопоре стоке у околини. Његову главу људи уцењују са 1.000 долара. У немилосрдном рату који настаје између људи и њега и јед-

ни и други до максимума користе лукавство, снагу и инстинкт.

У овом филму животиње су као људска бића, имају иста осећања и реакције и њим његов творац жели да рехабилитује „великог рђавог вука“.

РОЂЕН ДА ЛЕТИ И ДА СЕ БОРИ

ИВАН КОЖЕДУБ ЈЕ ПРВИ И ЈЕДИНИ ПИЛОТ КОЈИ ЈЕ У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ ОБОРИО НЕМАЧКИ МЛАЗНИ АВИОН. ДОБИО ЈЕ ЗВАЊЕ ТРОСТРУКОГ ХЕРОЈА И У ТРИДЕСЕТОЈ ГОДИНИ ПОСТАО НАЈМЛАЂИ ГЕНЕРАЛ У ИСТОРИЈИ СОВЈЕТСКОГ САЗВЕЗА. БИО ЈЕ ГОСПОДАР НЕБА.

За свој позив пилота-ловца који је изнад свега волео и свим срцем му се предао, Кожедуб се надахњивао херојским подвизима легендарног пилота Валерија Чкалова. У рату се Кожедубу дивно читав совјетски народ. Причао се да је он, син малог украјинског села, рођен само за лет и борбу у ваздуху.

Кожедуб је летео само две године рата и летење је постало саставни део њега самог. Све што је могао дати од себе отаџбинском рату — дао је. Лично је оборно 72 немачка авиона и постигао успех какав није ниједан совјетски пилот-ловац. Зато се налази на челу ранг-листе совјетских пилота, ветерана другог светског рата. После првих ваздушних победа за њега су чули немачки ваздушни асови Луфтвафе. Када је летео Кожедуб, немачки асови су избегавали полетање, нису желели сукобе у којима се сигурно плаћало животом. За немачке пилоте он је до краја рата остао страх и трепет.

Тајна успеха летења и победа

Трезвена храброст, смелост, одважност у борбама и изванредно познавање технике пилотирања — то је била њего-

ва тајна успеха. Летео је и борно се, није знао за нелегачки дан — због невремена. И онда када су аеродромски звучници преносили познату кртицу QGO — забрана летења, а непријатељ се налазио у ваздуху, Кожедубова машина је била на писти, увек спремна да полети.

Ваздушне битке у којима је Кожедуб учествовао, захтевале су крајње напрезање и потпуно познавање непријатељске тактике летења и борбе. Све своје време у предању борби користио је за проучавање непријатељских ваздушних маневара. То му је омогућавало да се успешно бори и са десетоструко јачим противником, са ескадрилама које су водили немачки асови.

Симбол храбрости и неустрашивости

Почео је да се бори у ваздуху 1943. године, за време битке код Курска и Орела, и већ првих дана постигао ваздушну победу. Наочиглед својих другова одвојио се из ескадриле и пошао у борбу. За неколико тренутака нашао се иза леђа једном „Месершмиту“ и само једним рафалом послао га на земљу, запаљеног и пресеченог на половину. Борба је трајала један минут.

Извршио је око 400 борбених летова, учествовао у преко 230 ваздушних борби са свим типовима непријатељских авиона и оборно неколико немачких асова.

Фебруара 1944. Кожедуб је имао 20 ваздушних победа и то га је прославило широм Совјетског Савеза. За подвиге у ваздуху додељен му је Орден Лењина и звање хероја Совјетског Савеза. Његово име постало је симбол храбрости и неустраивости, а млади пилоти надахњивали су се његовим хероизмом.

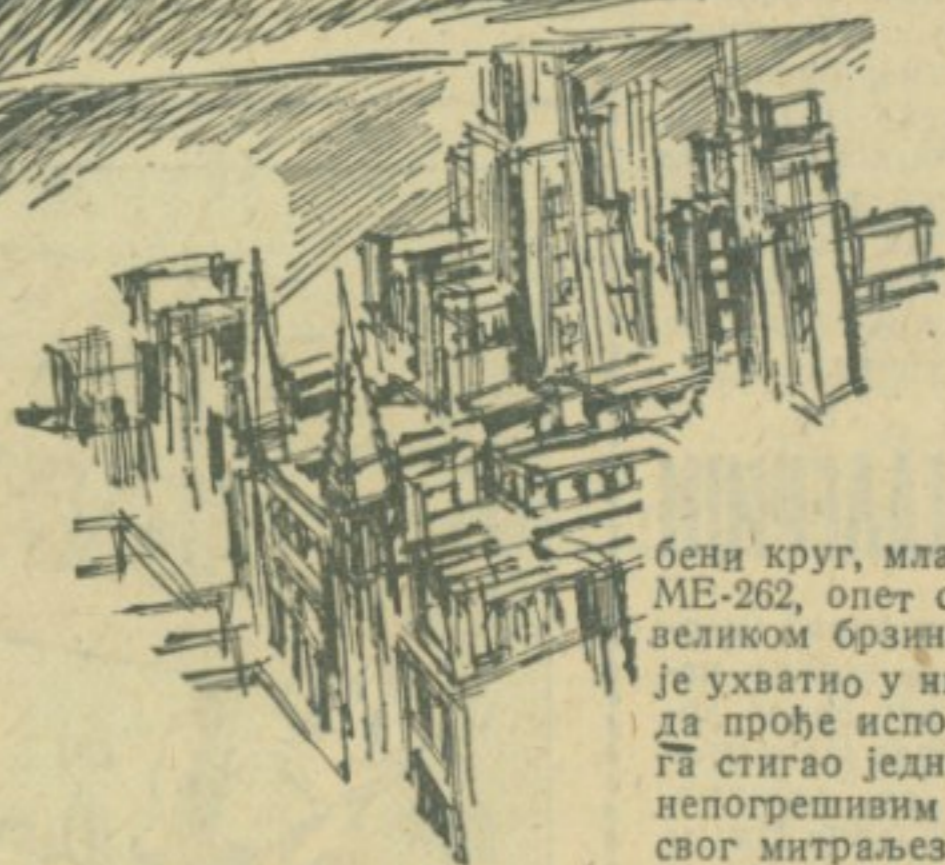
Немачке команде су редовно упозоравале своје пилоте да је у ваздуху Кожедуб и ко зна колико је наредби било издата да се он скине са совјетског неба. Али, то ниједан непријатељски пилот није успео. Ако би му се само приближио, налазио је смрт у рафалима његовог ЈАК-а.

Чeonим нападом на тројицу

Курска битка се распламсавала и добијала невиђене размере. Борбе су се водиле и на земљи и у ваздуху. Непријатељски бомбардери и њихови ловци у масама су летели према фронту, бомбардовали положаје црвеноармејаца толико да борци нису могли глати подићи. Пешадија и оклопне јединице тражили су да се небо изнад њих рашчисти, да би се успешно прешло у јуриш.

Ловачка ескадрила ЈАК-ова, у којој се налазио и Кожедуб, хитно је пребачена на један део курског фронта. Само што се стигло на импровизовани аеродром, одјекнула је команда:

— Сви у ваздух! Бомбардери долазе!

Ескадрила је одмах полетеола у сусрет таласу непријатељских бомбардера које је пратила велика група ловаца. Кожедуб је полетео у чеони напад на тројицу немачких „месера“ и одмах запалио један из свог топа. Остала двојица су се бацила на Кожедуба, али је он за делић секунде избегаво трасу непријатељских митраљеских рафала. Оштрим маневром је полетео у вис и увео свој авион у чеони напад. Једним прецизним рафалом пресекао је труп другог немачког „месера“ који се у комадима разбио о земљу. Трећи немачки ловац је побегао са бојишта.

Ескадрила је приморала непријатеља да се поражена повуче, јер је имао око 20 оборених авиона. До краја курске битке непријатељ је још неколико пута покушао масовне нападе на совјетске положаје, али их је ескадрила „кожедубоваца“ успешно одбијала.

Авион најбољем пилоту

Када се у Совјетском Савезу и на фронту развило такмичење, совјетски колхозници су сакупљали и прилоге да би наградиле своје најбоље борце. То су били скромни дарови, али су на фронту створили хиљаде неустраивих бораца. Један колхоз у околини Стаљинграда одлучио је да од својих прилога купи авион и поклони га најбољем пилоту-хероју. Док се Кожедуб спремао да полети на борбени лет, саопштено му је да је колхоз купио нов авион, типа ЛА-5. То је био поклон какав је заслужио. Одмах је сео у њега и истог дана постигао победу, оборивши два непријатељска ловаца.

— Да, то је мој најмилији дар у животу. Ја ћу се побринути да се достојно одужим — рекао је и није изневерио колхознике. Овим новим ловачким апаратом постигао је још 20 ваздушних победа и постао троструки херој Совјетског Савеза.

У овој двогодишњој летачкој каријери, када је дошао и крај рата, ниједанпут није био рањен или оборен у ваздуху. То је јединствен пример међу совјетским ваздушним асовима. Кожедуб се налазио на челу и ове ранг-листе совјетског ваздухопловства.

Млазном ловцу у сусрет

На крају другог светског рата, у бици за Берлин, Кожедуб је при једном лету угледао летелицу која није потпуно личила на авион, а имала је брзину каквом није летео ниједан ловачки авион до тада. У ваздушној бици је све киптело од авиона. Другови су му пре ове битке причали да Немци убацују у борбу ловце на реактивни погон. Сад је имао прилике да види

бени круг, млазни ловац типа ME-262, опет се приближавао великом брзином. Кожедуб га је ухватио у нишан, пустио га да прође испод њега а затим га стигао једним дугачким — непогрешивим рафалом из свог митраљеца. ME је почео да се љуља и губи брзину и висину, и на изненађење самог Кожедуба, полетео је према земљи, задимио се, а затим са уз снажну експлозију распао над разрушеним Берлином.

То је био последњи подвиг троструког хероја Кожедуба, који је за своју беспрекорну храброст и мајсторство у ваздушним борбама одликован и многим другим одликованима. У својој тридесетој години, 1950. био је унапређен у чин генерал-мајора и постао најмлађи генерал у историји Совјетског Савеза.

Враћајући се на нови бор-

ПЛЕМЕ УБИЦА

Велика су била царства Александра Македонског, Цингис кана, Цезара. Али, на свету је некад живео човек без царства коме су плаћали данак многи краљев Запада, емири и султани Истока. Чак су и римске пале морале да воде рачуна о малом сиријском кнезу који је управљао исто тако малом планинском облашћу.

— Ако вам је живот мио... — тако се, захтевајући „локоне“, обраћао овај човек француском краљу који је дошао у Египат на челу огромне војске крсташа.

И владари Европе, Азије

друго значење. То је у ствари искривљена реч „хашинист“ — човек који употребљава хашин. Тако се, наиме, назива наркотик справљен од индијске конопље који се може пушити, пити, јести и жвакати.

Овај наркотик изазива код човека осећање лично обичног пијанства, само оштрије и изразитије. Пошто узме хашин, наркоман губи представу о времену и простору; он се час уздиже до неба час запада у потпуно равнотушност према свему што је око њега.

Хашин је био средство

секте. Говорили су му: „Не треба ничег да се бојиш; ако те и убију ти ћеш се испост вратити у овај рај“.

И несрећни младићи ишли су и убијали да би, најчешће, и сами при томе били убијени. У самој секти асасина те убице су називане „федај“ што значи „осуђени“. Својом крвљу они су главарима своје секте куповали злато, драгоцености и градове.

Можда је једина корист коју је донела монголска најезда била та што су Монголи уништили једно од два главна упоришта асасина у Ирану. Од тог ударца, секта се никада

и Африке слали су му кесе са златом или, једноставно, златне полуге...

Безочки уцењивач био је вођ тајне муслиманске секте асасина. Његове претње биле су „покрепљене“ крвљу калифа Асамера, многих муслиманских кнежева, европских грофова и маркиза, па чак и једног енглеског принца. Име ове секте сачувало се у шпанском, француском и италијанском језику. Оно је постало и остало именица која означава — убицу.

Али, реч „асасин“ има и

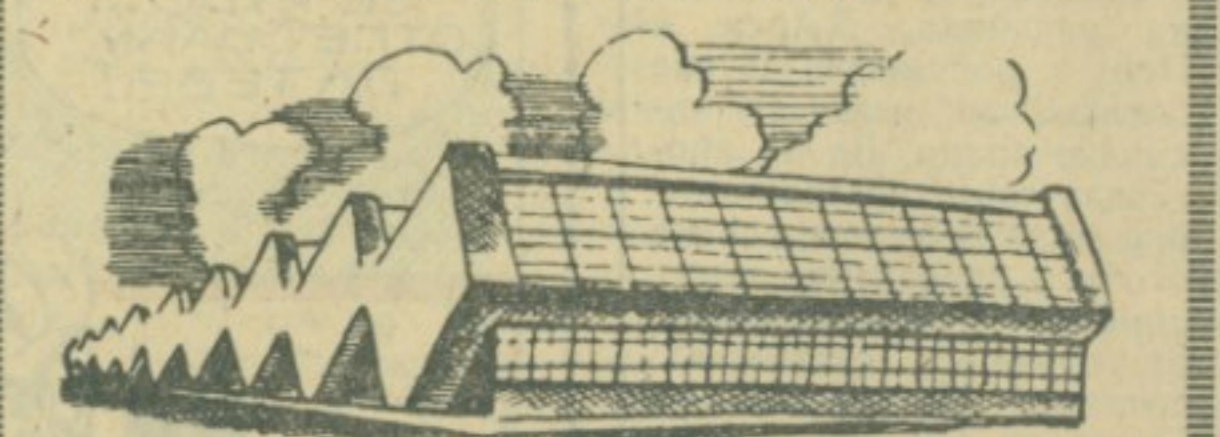
које је помагало поглавцима асасина да многе краљеве држе у страху. Једнога од чланова секте асасина омамљивали би хашиншом и приређивали му неку врсту „туристичког путовања“ у... муслимански рај. Наиме, тако омамљеног преносили су у предиван врт где су га чекале „хурије“ које је правовернима обећао Мухамед, и друге рајске радости. Хашин је појачавао утиске. После такве „посете рају“ асасину су наређивали да убије особу која је изазвала незадовољство вође.

више није опоравила. Неколико година касније египатски султан је разбио и сиријске асасине зауевши њихову територију. Али, асасини нису ишчезли. И данас хиљаде људи припадају овој секти која је одавно престала да буде организација убица. Асасини су данас само један огранак секте исмаилита. Али, сећање на њихову прошлост сачувано је, као што је већ речено, у француској, италијанској и шпанској речи која значи убица: асасен, асасино.

ЛЕЈЗЕР И У ГРАЂЕВИНАРСТВУ

Лејзер ће, изгледа, наћи примену и у грађевинарству. Стручњаци предлажу да се лејзер користи при састављању, заправо заваривању, цигала или монтажних бетонских блокова. Употребом лејзера потпуно ће бити елиминисана употреба малтера и другог материјала за везивање цигала. Овај нов метод у грађевинарству предložили су научници са универзитета у Синсинатулу у Америци.

ОБЛИК И ЕКОНОМИЧНОСТ

Пројект зграде који видите на цртежу израдили су пољски архитекти Сикорски и Глувчевски. Било би погрешно мислити да је њих двојицу руководила жеља да створе грађевину „само да не буде као остале“! Ткачки комбинат саграђен према овом пројекту купа се у светлости: читав његов кров као да је претворен у „фењер“ који стално гори. А добро осветљење радионице значајно је високу производњу.

«СЛАТКИ БАЛТИК»

„Велико слатко море“ — тако називају Американци групу језера: Горње, Мичиген, Хјурон, Ири и Онтарио. Које речи употребити овда за Балтичко море ако оно постане слатководно? А та могућност је реална.

Слањост балтичке воде десет је пута мања него океанске, јер је прилив речне воде у Балтичко море знатно већи но што је испаравање његове површине.

Пољски хидролози су израдили занимљив пројект: предлажу да се нарочитим уставима спречи прилив слане воде у Балтичко море из Северног

Тада би, према њиховим прорачунима, кроз 10 до 15 година Балтичко море постало огромно слатководно језеро.

Ова промена имала би огроман утицај на климу северне и источне Европе која би постала топлија. Поред тога количина воденог талога порасла би у овим деловима Европе на 15 до 30 милијарди тона годишње.

Познато је да су потребе човечанства у питкој води све веће и да њено добијање у многим крајевима света постаје проблем. Због тога идеја пољских хидролога заслужује још већу пажњу.

Из давних времена...

Археолози из Кракова, који врше ископавања у Новој Хути, открили су трагове насеља са 34 куће, још из неолитског доба, од пре око 4000 година пре наше ере. Осим тога пронађени су украшени керамички остаци, гробнице са скелетима као и комадићима судова од иловаче из доба цивилизације назване „ужад“ због војних украса утиснутих у иловачу спирално увијеном ужади.

У једној ископаној гробници пронађени су украси од злата, управо пет малих алки које су украшавале ковчег. Ово је први пут да су предмети од злата нађени у гробници из овог периода. Ископана је такође и једна бразлетна и мали нож од бакра, секирица од кремена и бокал од иловаче на коме се јасно види отисак ужета, што омогућава да се тачно установи период када је гробница настала.

АНЕГДОТЕ

НЕ ИНТЕРЕСУЈЕ ГА

Француски астроном Ирбен Жан Жозеф Леверије (1811—1877) математичким путем открио је планету Нептун, па је указао чак и тачно место на небеском своду где планету треба наћи. Неколико година касније Нептун је заиста био откривен. Када су Леверијеу понудили да „своју“ планету погледа кроз телескоп, он је одбио:

— Мене то више не интересује — одговорио је. — Ја за постојање планете знам одавно иако сте је ви тек сад открили.

ПРВО ОТКРИЋЕ

Једно од првих открића до којег су дошли швајцарски научници браћа-близанци Огист и Жан-Феликс Пикар било је да из своје физичке сличности могу понекад да извуку корист и да се истовремено добро нашаде.

Једном, кад су браћа боравила у неком страном граду, Огист је отишао у фризерницу да се обрије.

— Добро ме и сасвим глатко обријте — обратио се берберину. — Брада ми толико брзо расте да већ после два часа морам поново да је бријем.

— После два часа!? — с неверицом му одговори берберин. — Ако вама брада поново израсте за два часа, ја ћу вас бесплатно поново обријати.

— Озбиљно?

— Дајем вам реч.

После два часа у берберницу је ушао Жан-Феликс чије се лице прило од чекиња.

— Верујете ли сада? — запитао је берберина и сео да га овај обрије.

ПРВЕ ПОЗОРИШНЕ ЛИСТЕ

Тит Макције Плаут (254—184. пре наше ере), у својим комедијама у стиховима, давао је пролог, у коме је један глумац излагао публици, ради бољег разумевања, кратку садржину комада. Ту се саопштавало и који глумци играју у комедији и све што је потребно да се олакша посетиоцима да прате представу.

Тај обичај је пренесен из Грчке, а у Риму су објављивале позоришне представе и путем нарочитих плаката по зидовима и стубовима. Ова врста објава звала се албум. У Помпеји су сачуване такве објаве на зидовима — у којима се позива публика да гледа гладијаторске игре. На појединим објавама стајало је да се у случају рђавог времена игре одлажу, а било је и упозорења да ће се давати без одлагања. Кад су биле велике жеге, на плакатима је стајало да ће се гледалиште поливати водом.

У средњем веку такође је било претходног објављивања појединих представа, са

ознаком места где ће се давати и у које време. Сачувана је позоришна листа у Хамбургу из 1466. године. Најстарија штампана листа из 1520. године чува се у Роштоку. Затим је ушло у обичај да се саопштавају имена глумаца који учествују у представи и да се даје кратка садржина комада.

Са напредовањем штампарског заната све се више давао публици позоришних представа у свим европским земљама, нарочито у Италији и Француској. И код нас је пре више од сто година постојала позоришна листа, а дневна штампа редовно је доносила репертоар позоришних представа као и критике о појединим представама. Још 1871. године Антоније Хашић (1833—1917) покренуо је и уређивао лист „Позориште“ који је излазио све до 1908. Ту су редовно објављивани плакати појединих представа.

Центар на раскрсници

Десет километара северозападно од Франкфурта отворен је почетком маја трговински центар на 220.000 м², са 3000 продајних места за 80

фирми. Направљен на раскрсници два велика пута овај центар треба да привлачи „моторизоване“ купце на 30 километара унаоколо.

Ајфелова кула — на послују

Недавно је у салама Лувра поново заузела своје место чувена „Мона Лиза“. Слика се вратила из Сједињених Америчких Држава где су је, заједно са многим другим ремек-делима светске уметности, приказивали на једној покретној изложби.

„Мона Лизино“ путовање имало је неочекиване последице. Читав низ држава обратио се Француској с молбом да им уступи, тако рећи под најам, ово или оно уметничко дело које се налази у државној својини. Ипак, најоригиналнију молбу упути-

ли су организатори индустријске изложбе у Торонту, у Канади: они желе да узму на послују, тачније под најам, Ајфелову кулу. Предузимљиви индустријалци сматрају да ће им Ајфелова кула осигурати огромну популарност и успех изложбе.

Канађани су спремни да плате „коришћење“ куле, као и да покрију трошкове демонтажа, превоза и поновног монтирања куле у Паризу. Сматра се да би укупни трошкови износили око шест милиона долара.

ВОЛ ДИЗНИ ДИВЉИ САМ

ДА БИ ИЗБЕГЛИ ГОНИОЦЕ АПАЧИ СУ СЕ ПОДЕЛИЛИ У ТРИ ГРУПЕ...

СТОЈ!

НЕ ЗНАЈУКИ НИШТА О ПОСТОЈАЊУ ЗАРОБЉЕНИКА, ВОЈНИЦИ СУ ЗАСТАЛИ...

ЗА КОЈОМ ГРУПОМ САД ДА ПОРЕМО!

НЕМА НИКАКОВОГ СМИСЛА ДА ИХ ДАЉЕ ГОНИМО!

С НЕГОДОВАЊЕМ И ОЧАЈАЊЕМ ТРЕВИС ЈЕ ПОСМАТРАО КАКО ВОЈНИЦИ НЕСТАЈУ ИЗА БРДА.

ЧЕКАЈТЕ! ПОМОК! ОХ! НЕ!

У МЕЂУВРЕМЕНУ, САМ ЈЕ ПОНОВО ОТКРИО ТРАГ.

ТОГ ДАНА, ПО ПОДНЕ, ОДИГРАО СЕ ДИРЉИВ СУСРЕТ...

САМЕ! САМЕ!

САМЕ, ТИ И ЈА ТРЕБА ДА ПРАТИМО ТРАГ АРМИЈА И ЛИЗБЕТЕ! НАПРЕД, КУЉО!

НЕКОЛИКО КИЛОМЕТАРА ДЕЧАК ЈЕ ИШАО У КОРАК СА ПЛОМ. А ОН ДА ЈЕ САМ ЈУРНУО...

САМЕ! СТАНИ... САМЕ!

ИЗЦРПЉЕН НАПОРОМ И НЕПОДНОШЉИВОМ ВРУЋИНОМ, ДЕЧАК ЈЕ ИЗГУБИО СВЕСТ...

ОООХ...

ДУГО ЈЕ ЛЕЖАО ПОТПУНО НЕПОМИСАН И НИЈЕ НИ ЧУО ТОПОТ КОЊА...

НАСТАВИЋЕ СЕ

САМ ХЈУСТОН

ПРИЈАТЕЉ ИНДИЈАНАЦА

САМ ХЈУСТОН

сукобио се са њима код Хоршубу Бенда. У наизменичним јуришима Американци су изгубили много људи.

Када је битка већ изгледала изгубљена, Сам је високо подигао сабљу уз ратни крик Чироки Индијанаца и упао у индијанске ровове са неколико десетина својих највернијих људи. Мада је у жестокој борби прса у прса био рањен стрелом он је наставио борбу. Поколебани Американци су похрлили за његовим примером. Борба се расламсавала свом жестином. Џексон који се уверио у Самово јунаштво наредио му је да привремено напусти борбене редове и оде на лечење.

Међутим, тек што су га лекари превели Сам је утекао са хируршког стола и појурио, храмајући, поново у битку.

По завршеној бици Сам је нађен скоро на самрти међу

АМЕРИЧКИ ГЕНЕРАЛ И ГУВЕРНЕР ДРЖАВЕ ТЕНЕСИ САМ ХЈУСТОН ПРОВЕО ЈЕ ЗНАТАН ДЕО ЖИВОТА МЕЂУ ЧИРОКИ ИНДИЈАНЦИМА ВОРЕЋИ СЕ ЗА ЊИХОВА ПРАВА.

У Тимбер Рид Черчу у Вирџинији родио се Сам Хјустон 2. марта 1793. године. Када је имао 14 година његова мати је са деветоро деце у колима америчких пионира превалила дуг пут до подножја Великих димних планина где је Самов отац пред смрт купио имање од неколико стотина хектара.

Све док је са својом браћом морао бранити породицу од авантуриста и друмских разбојника Сам је био одушевљен, али када је кућа сagraђена и када је требало засукати рукаве да би се о-брадила поља и водило газдинство он се показао као врло лош домаћин. Ни рад у трговини своје браће није му боље ишао од држања рала. Узаврелој Самовој природи то све није одговарало и он је једнога дана побегао, препливао Тенеси и придружио се племену Чироки Индијанаца.

Примитиван али честит племенски живот му се брзо допао, стекао је дубоко разумевање за нарав црвенокожаца: ниједан човек у историји САД није умео боље да схвати Индијанце и цени њихове потребе од Сама Хјустона. После неколико месеци његова браћа су га пронашла и силом вратила на породичну фарму, али је Сам ускоро поново умакао.

Поглавица Чироки Индијанаца Оо-лоо-те-ка посинио га је и дао му име Колоннех (Гавран). Беспрекорно га је научно индијанском говору, а ловци су га упознали са свим тајнама великих прерија Дивљег запада.

Поред племенских шефова скупљених око Огњишта савета, Сам је научно вештину говорништва и чуо најдивније приповетке народног фолклора. Да би се одужио својим домаћинима Сам им је читао Илијаду коју су они слушали са дивљењем и чуђењем.

Читаве три године Сам је остао међу мирољубивим Чироки Индијанцима. Када се, делећи лево и десно поклоње, презадужио, Сам се вратио на село и отворио школу за децу пионира.

Имао је 20 година када је мобилисан за борбу против енглеских савезника Индијанаца Крик. Енглези су добро наоружали ово ратоборно племе коме су се Американци замерили због неиспуњавања обавеза према њима. Генерал Ендрју Џексон, будући амерички председник,

гомилама рањеника. Хирург који му је извадио један метак одбио је да га даље касаци сматрајући да су му часови одбројани. Пренет је на носилима до Форт Вилијамса удаљеног 110 километара, и остављен да умре на једном пољском кревету. Међу-

ХЈУСТОН ПРЕГОВАРА СА БЕЛЦИМА

ЏЕКСОН

Народ је заволео Сама и он је идуће године изабран за јавног тужиоца, а 1821. године за генерал-мајора милиције у Тенесију. Био је нераздвојни пријатељ Џексона који је ценио његово јунаштво и поштење.

Када је Џексон 1828. године почео кампању за избор председника САД, желео је да у Тенесију, једној од најмоћнијих држава федерације, види Хјустона на положају гувернера. И то се остварило: док је народ клицао Хјустон је каскао улицама у својој униформи, са капом од доброг крзна и великом индијанском ешар-

пом искићеном бисерима која је симболисала пријатељство са Индијанцима. Сам је постао толико угледан и омиљен да су многи већ веровали да ће после Џексона постати председник САД.

Ускоро се оженио осамнаестогодишњом плавокосом Елзеном Ален, девојком из једне од најистакнутијих породица Тенесије. Али непријатељи тог честитог народног трибуна и непријатељи Индијанаца: трговци, шифарије и кријумчари, нису мировали. Закулисним сплеткама и утицајем на породицу Хјустонове жене они су довели до тога да је неколико месеци после венчања млада утекла од мужа.

Згађен на поквареност људи и неверство жене, Сам је одбио да каже иједну реч. Написао је писмо државном секретару и поднео оставку на положај гувернера државе Тенеси. У пратњи шерифа и званичног лекара Хјустон је напустио град и паробродом „Ред ривер“ отишао у добровољно изгнанство.

Пут га је одвео његовим најмилијим пријатељима: Чироки Индијанцима. Њихов логор налазио се западно од Мисисипија. Обавештен тајанственим „телеграфом“ црвенокожаца велики шеф Оо-лоо-те-ка сачекао га је на међама племенске територије. Сам је напустио држављанство САД и постао грађанин Чироки Индијанаца. Обријао се, исплео кике, обукао као Индијанац и окренуо леђа цивилизацији.

Али човек као Хјустон није могао седети скрштених руку. Американци су непрестанно вараили Индијанце и безобзирно кршили све уговоре. У глави Сама Хјустона се тада зачела мисао о индијанском царству које ће ујединити Чироки и још не-

ка друга племена Индијанаца у моћну државу. Посетио је сва та племена и добио овлашћења. Као званични амбасадор индијанске нације послат је у Вашингтон. Џексон, председник САД примио га је раширених руку. Пред изненађеним Парламентом Сам Хјустон се појавио у индијанској ношњи и ишарао њиховим бојама.

Преговори о побољшању судбине људи црвене коже наизадили су упркос Џексоновој подршци на жесток отпор политичара које су финансирали трговци са уговорима: биће утолико више пљачке федералног новца уколико се више ускрате Индијанцима права и храна. Посланик Станбери је јавно рекао да је главни циљ Хјустона кога је подржавао Џексон да отме трговцима уговоре и назвао га смрдљивим пријатељем Индијанаца.

Када је Хјустон неколико дана касније срео на улици Станберија тако га је изударо да је овај као мало дете плакао пред гомилом света на тргу. Џексонови непријатељи су лишили слободу Хјустона и извели га пред конгресни суд. Претрес је трајао четири дана. Завршну реч имао је спикер Конгреса који је претходне ноћи дуго разговарао са Индијанцем беле коже. Његова реч представљала је најсјајнију похвалу Саму Хјустону и он је ослобођен.

Сам се вратио у логор Чироки Индијанаца. Увек је волео да пије, али тада када је схватио да Индијанцима у америчкој држави нема опстанка, почео је из очајања да се напија преко сваке мере. Доброћудни Индијанци су га у шали звали Оо-це-те-Ар-дее-тах-скее што значи велика пијандура. То ипак није сметао индијанској лепотици да се уда са Сама.

РАЗВОЈ НОШЊЕ ИНДИЈАНСКИХ РАТНИКА

тим, његово гвоздено здравље борило се неколико недеља па су га однели на породично имање да умре код своје мајке. Стара жена га није препознала. Домаћа не-га је повратила Сама. Чим је поново могао да се држи у седлу одјурно је Џексону који је против Енглеза водио нову и одлучну битку код Њу Орлеанса. Уз помоћ француског пирата Жана Лафита и Сама, Џексон је однео победу.

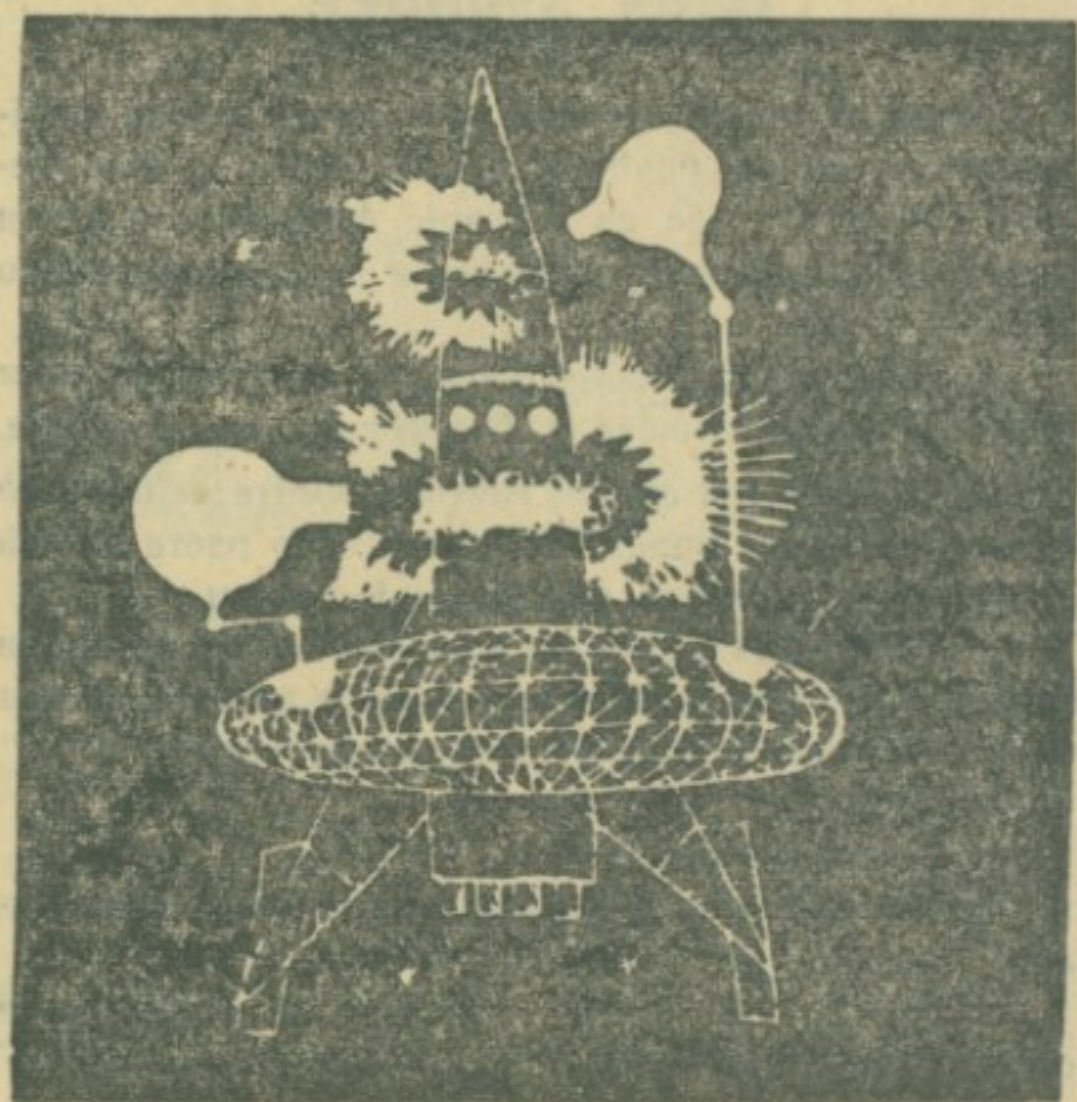
Када је у мају 1818. године склопљен мир, Хјустон је одлучио да постане адвокат. Не познајући нимало законе, али речит, храбар и спреман да се увек ухвати укоштан са противницима, Хјустон је водио своју канцеларију у стилу Дивљег запада. Када речи нису биле довољно убедљиве он их је поткрепљивао снагом песница. Његова правдољубивост се надалеко прочула и у канцеларији је врвело од клијената.

РЕМОНТ У КОСМОСУ

За време космичког лета догодила се несрећа: сићуш ни метеорит пробио је омотач брода. Колико пута смо се са оваквом ситуацијом срели на страницама фантастичних романа! Међутим, научници тврде да је вероватноћа оваквих хаварија ништавна. Али, она ипак постоји. Значи, треба предвидети начин да се оштећени космички брод оправима још за време лета. Амерички истра-

живачи предлажу да се у таквим случајевима примени заваривање електронским зраком. Овај метод је нарочито добар због тога што се добија отпоран шав заваривања.

Космички вакуум — а он је много више „празан“ него у електронским цевима телевизора и радио-апарата — омогућава да се начине, заправо употребе, веома једноставни и поуздани електронско-светлосни апарати за заваривање.

На језеру Инле, у срцу Бурме, живи читав један народ у кућицама подигнутим на кољу, купује у трговинама на кољу и клања се боговима у пагодама на кољу. Пре језера Инле налази се место Јанве одакле се плови каналима у пирогама издубљеним у дебелим стаблима тиковог дрвета. Становници насеља на кољу су најнеобичнији веслачи на свету: веслају ногама стојећи на задњем делу пироге. Равнотежу одржавају само на једној ноzi док за другу учврсте весло коме дају замах лаким и врло грациозним покретом.

Са обе стране канала протежу се бескрајна пиринчана поља која обрађују мушкарци и жене са шеширима од бамбусове трске. Кућице на кољу у којима се играју деца, покривене су палмовим грањем а по свим воденим пролазима којима врве пироге њишу се мирисни водени јасмини. Хармонију дивље природе на води ремете једино одметници који често силазе из околних шума да би убијали и пљачкали. Стога су у сваком селу подигнуте омаштрачнице са наоружаним стра-

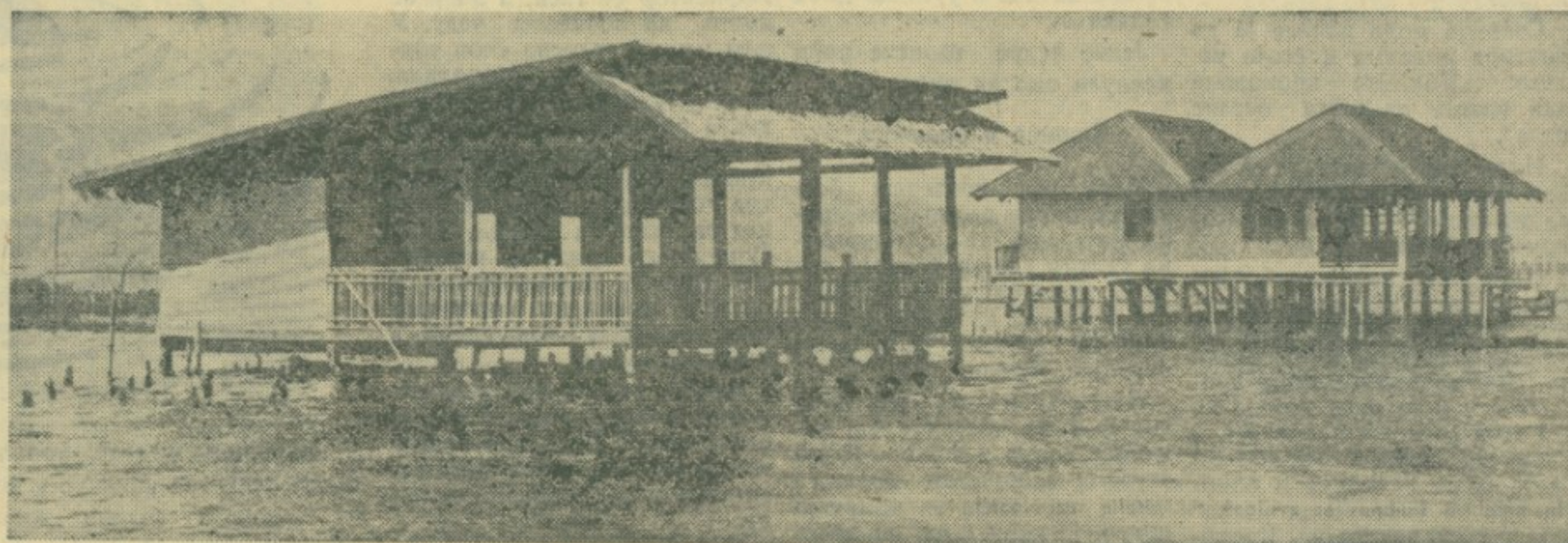
ГЛАВНА УЛИЦА У ЈЕЗЕРСКОМ НАСЕЉУ

ТРГОВИНА СЕ НЕ РАЗЛИКУЈЕ ОД ОНЕ НА КОПНУ

БУРМАНСКА ВЕНЕЦИЈА

У ШКОЛУ НА СТУБОВИМА ЂАЦИ
ДОЛАЗЕ ЧАМЦИМА

жарима који мотре и на време јављају да се опасност приближава. Одметници убијају само оне који им се успротиве. Ако се нападнути преда на први пуцањ — свлаче га до голе коже, опљачкају а затим се изгубе у густом шипрајју. Ни бурманска влада ни осигуравајућа друштва не пружају никакво обезбеђење против тих изненадних напада.

Канал увире у језеро по чијој површини врве небројени чамци. Усред језера налазе се две велике куће на кољу од којих је једна нека врста прихватилишта и одмаралишта за туристе а друга седиште месне полиције. Сав саобраћај се обавља воденим путевима. У узаним и масивним пирогама могу се видети свештеници у наранџастим хаљинама, деца која су одмалена опретна у веслању ногом, сељаци, трговци, домаћице које са котарицама одлазе на пијаци. У многим кућама на кољу читаве породице баве се ткањем „лонгија“, широких тканица које Бурманци и Бурманке носе уместо сукња. Свака кућа има само једну велику, просторију у којој сви живе и раде и где се налази и Будино светилиште.

Када се сунце почне клонити западу затварају се сви приступни путеви језеру Инле и његовом насељу на кољу. На тај начин се његови становници обезбеђују од ноћних посета шумских одметника.

ЦЕО НАРОД У КУЋАМА НА КОЉУ.
ХАРМОНИЈУ ПРИРОДЕ РЕМЕТЕ ОД-
МЕТНИЦИ КОЈИ ЧЕСТО СИЛАЗЕ
ИЗ ШУМА

КАД СЕ СПУСТИ ДЕЧЕ, ЈЕЗЕРО СЕ
„ЗАТВАРА“ ЗБОГ ОДМЕТНИКА. ПИДЕ
СЕ ЧАД, ПУШЕ...

ОВДЕ СЕ МЕРИ, КРОЈИ И ШИЈЕ

КАКО УХВАТИТИ КРОКОДИЛА

Пољски публициста Олгерд Бурдевич боравио је не-
весно време у Африци. У своју путну бележницу он је
имао прилике да унесе и један узбудљив лов.

„Овогодишња париска мо-
да: капут, ташна и ципеле од
крокодилске коже“. „Велика
потржња гарнитура од кроко-
дилске коже“. „Крокодил —
то је модерно, елегантно, ег-
зотично“. Рекламе зову, ви-
чу, убеђују...

Да се не би заостало за
модом није потребно много:
само један крокодил. Али не
сваки — само онај који је
сагласан да се растане од сво-
је коже. Још јуче је за за-
довољење таштине богатих
помодарки била двојна бун-
да од зебре или гну-втило-
пе. Данас је потребан кро-
кодил.

Свирепа мода почела је да
диктира ловцима и своје ус-
лове: „Убијајте крокодиле
али пазите да кожа остане
цела“.

Имао сам прилику да се на-
ђем међу ловцима на крокоди-
ле на реци Убанги, великој
притоци Конга.

Цена коже опада са бројем
рупа у њој нанетих харпу-
ном, мечама или цинковским
удицама. Трговци сматрају да
је најбоље ловити живе кро-
кодиле јер се онда добија ко-
жа која се може продати као
„прва категорија“. Најцењени-
ја је кожа с трбуха и боко-
ва док се у трговини „лења“
уопште не котирају. Кроко-
дил дугачак два метра доноси
ловцу око 15.000 динара. Ко-
лико зараде откупљивачи и
прекупци? И то је израчуна-
то: прерађена кожа стаје у
Њујорку и Паризу шест или
седам пута више од сирове у
Африци.

Уколико је кожа већа уто-

лико је скупља и због тога се
сваки ловац труди да улови
крокодила дужег од два мет-
ра. Као најбољи плен сматра
се „крокодилус нилотикус“ ко-
ји, потпуно одрастао, може да
достигне и десет метара. Кажу
да он лако излази на крај
с нилским коњем, па чак и
слоном — ако га ухвати за
сурулу. Крокодила штити ње-
гов дебели оклоп и муњеви-
то реаковање, а има само јед-
но ранљиво место: очи.

Крокодили су у свим краје-
вима где их има проглаше-
ни за опасне животиње и због
тога је на њих дозвољен лов
на све начине и у свако доба
године...

Једне ведре тропске ноћи
кренули смо на пут.

Тишина и опасност

Куда год погледаш бес-
крајна мирна водена површи-
на која као да је покриве-
на танким слојем вате: са ре-
ке се диже магла. Месец бли-
ста и цунгла крај обале оцр-
тава се као црна силуета на
плавој позадини.

На средини реке три људ-
ске фигуре прескачу из мо-
торног чамца у пирогу. Кљун
заузима наоружани ловац, а
место на крми — крманош
црнац. Између њих, на дрве-
ном сандуку седим ја — јед-
нини путник.

Пирога се удаљује од мо-
торног чамца. Време је тихо,
без дашка ветра. И наједном,
као експлозија, разлеже се
грохот мотора. Са врха пиро-
ге полетела је светлост реф-
лектора, два пута јача од ау-

томобилских Фарова. Починье
лов на крокодиле

Ловац Станислав Хемпел
(прича се да он на свом рабо-
шу има три хиљаде уловље-
них крокодила), оштра погле-
да и усредсређен, седи на са-
мом кљуну, крај рефлекто-
ра. Крај њега је ловачка пу-
шка и карабинка „мадлихер-
ка“. Изнад чела има причвр-
шћену рударску лампу. Дес-
ном руком он усмерава свет-
лост рефлектора и сјајни
сноп лагано, сасвим лагано,
помера се преко шпикаре. То
светлосни сноп тражи очи кро-
кодила.

Опрезно! У црној шикари
светле две црвене тачке.

Ловац се усправља широко
растављених ногу. Пирога ус-
поравља. Црвене очи кроко-
дила горе сасвим близу нас
Рефлектор се гаси, а пали се
лампа на ловчевом челу. У
њен уски светлосни сноп ула-
зи ружна глава крокодила.
Пуцањ. Крманош грозничаво
хвата рибарску куку и поку-
шава да закачи животињу.
Крокодил дугачак око три ме-
тра довучен је до чамца. Хем-
пел га хвата за предње шапе,
вуче преко ивице и, као ка-
кав трупац, превалује га у
пирогу. Крокодил неколико
пута шкљошну чељустима, а
затим се смири.

Пирога се одбија од обале,
мотор поново ради, пали се
рефлектор. Три пара очију
пажљиво следе сноп светлос-
ти који лута по површини во-
де.

Ноћ, месечина, у даљини —
далеко севање без грмљавине.

Тишина и опасност.

Пирога плови реком.

Прса у прса

Поново смо заплвили пре-
ма црвеним очима. Али, оне

су наједном угасле: кроко-
дил је бешумно клизнуо у во-
ду. Наједном велики живи
„пањ“ појавио се крај саме
пироге, као утвара, не бурка-
јући воду, једино су му се
сијале, као стакло, велике цр-
вене очи. Ловац је угасио ре-
флектор и спремио се да пу-
ца. Али, глава је опет ишче-
зла под водом.

Пет пута се чудовиште по-
јављивало и нестајало. Пиро-
га је кружила у малом зато-
ну, њени бокови закачијали
су трску.

Грунуо је пуцањ, за њим
још један. Крманош се бадио
према убијеној животињи. На
жалост, нестала је у води.

Хемпел је истог тренутка
скочио у реку. Неколико се-
кунди човек и животиња о-
горчено су се борили. За-

тим је остао само човек; те-
шко рањена животиња пото-
нула је на дно.

— Дођавола! На моје очи
потонуло нам је 30 долара!

— Можда ће испливати?
— Испливаће, али тек после
36 часова!

То није било први пут да се
Станислав бори прса у прса
са својим пленом. Недавно је
је у једном таквом двобоју
крокодил сломио прст. Са о-
ним који достигне тежину од
500 килограма у води се може
борити само човек који д-
бро зна „навике“ и како и где
треба зграбити животињу. Ло-
вац на крокодиле не сме да
погреш.

Хватај како умеш

Заслепљени рефлектором,
морски гавранови налећу на
чамца — чувај образе и очи!
Крманош хвата једног, заврће
му шипу — биће добар за
доручак!

И опет се пале „црвене лам-
пиче“, опет пловимо према
њима хипнотишући крокоди-
ла рефлектором. Мали мане-
вар десно, нагли заокрет ле-
во: крокодилу се увек при-
лази наспрот речној струји.
Станислав устаје. Лице му
је напетрнуто и усредсређе-
но.

О бок чамца струже густа
трска. Наједном искрсава оба
ла — узан појас голе земље
а иза њега висока шустава
трава.

Искочиши из чамца Стани-
слав муњевином покретом хва-
та нешто у плиткој води. Иза
себе чујем нервозан крмано-
шев смех. Ловац се, ево, већ
враћа. Он носи, стежући му
чељусти, крокодила дугачког
готово метар и по.

Тако ми је Станислав Хем-
пел показао свој начин лова
љеза крокодила голим рука-
ма. Мало је ловаца који се
занимају оваквом врстом лова
за који је потребна одваж-
ност, снага, брзина и непогреш-
ливи рефлекс.

Станислав ме моли да уста-
нем, отвара сандук и баца у
њего крокодила. Први пут у
животу седим на живом кро-
кодилу! Те ноћи се операци-
ја „хватај како умеш“ још јед-
ном поновила. И пода мно-
м су, ево, два крокодила.

Три сата изјутра. Средином
реке пловимо према нашем
логору.
Опет се чује песма зрика-
ваца и продорни крици пти-
ца. Месечина је и блистав
Млечни пут је расплинут. На-
петрнутост која је трајала че-
тири часа спала је с нас и да
пирога није пуна крокодила,
могло би се и одремати.

ПОШТАНСКА ТРУБА

На друму, или кола, морали
су да се склопе, како би по-
шта несметано прошла. А за
поштански саобраћај то је
значило много јер су друмо-
ви били тесни и често закр-
чени кабастим колима или
групима спорих путника.

Трубом се већ из даљине
давао знак и поштанским ста-
ницама да се припреме од-
морни коњи, који ће се на
брзину упрегнути у кола или
ће их у трку заменити „екс-
пресна пошта“. У једној уред-
би шведске владе из полови-
не 17. века стоји: „... да у
времену никако не би губили
спроводници или старешина
поште (постмајстор) дужни
су поштиљони носити и тру-
бу да би помоћу ње дали
знаке старешини најближе по-
ште да чим стигну у границу
његовог рејона, примене пош-
танску трубу и наставе пут
без икаквог задржавања...“

Спроводници поште (кон-
дуктери) у целој Европи већ
крајем 17. века на грудима
су носили знак поштанске тру-
бе а око врата на шареном
гајтану обешену трубу којом
ће се јавити „чим напусте је-
дну поштанску станицу или
кад у њу дођу, а исто тако
кад се с неком поштом сре-
ну на путу“.

Како се поштанска служ-
ба развијала и постајала све
организованија са специфич-
ним службама; пакетска по-
шта, стална пошта, пошта на
коњу, експресна пошта и дру-
ге — и знаци давани трубом
разликовали су се. Због тога
је донета уредба за цео евро-
пски поштански саобраћај:
„Ако неки поштар (постиљон)
свира у трубу друкчије него
што му је прописано, и ако
се овим сигналима представ-
ља као поштиљон неке друге
поште, закупац поште биће
кажњен са 50 талира — док

ће сам поштиљон бити каж-
њен телесно“.

Поштанска труба постајала
је све значајнија: она је, како
је наведено у једној аустриј-
ској уредби о поштама — је-
зик и глас поштиљона. Зато
су они били дужни да науче
разне врсте сигнала, за сваку
пошту коју су пратили. Јед-
ан нарочити инспектор их
је с времена на време контро-
лисао.

Трубни сигнали, којих је
било око двадесетак, ставље-
ни су у ноте и требало их је
увек према пропису тачно од-
свирати. Труба је постала му-
зички инструмент и знак по-
штанских службеника. Када
су они, половином 18. века,
добили и униформу, на гру-
дима су морали да носе знач-
ку: малу трубу.

Како су поштанским дили-
жансима путовали и путници,
труба је доживела свој „му-
зички препород“. Стало исти
поштански сигнали умарали
су путнике. Требао је увести
нешто ново. Тако су по-
степеност настали „сигнали за
увесељавање“. Први је швај-
царски кантон Сен Гален у-
вео ову промену а потом и
остале европске поште.

Постиљон је постао музи-
чар а уредбом су одређене
многобројне народне игре,
маршеви и романсе које је он
морао да свира својим пут-
ницима. Најбољи свирачи су
награђивани „почасном тру-
бом“ на којој су се могле од-
свирати најлепше и најосећај-
није мелодије.

У доба европског роман-
тизма, дилижанси и пости-
љон, његова труба, романти-
чни пејзажи, постали су а-
тракција за многе путнике. И
у делима најзначајнијих му-
зичара: Себастијана Баха,
Хендла, Бетовена, после Шу-
берта и других — обична по-
штанска труба нашла је сво-
је место. Она је инспирисала
и песнике. Постиљон с тру-
бом појавио се и на платни-
ма од којих су нека права
ремак-дела сликарске уметно-
сти с краја 18. и првих деце-
нија 19. века.

У давнини — гласници, пи-
смонше, скоротече о-
бјављивали су свој до-
лазак и доношење поруке ду-
вањем у рог. Кад би се нашли
пред неким замком слуштани
су покретни мостови, и тешке
и оковане градске капије по-
лагано су се отварале.

Тај обичан ловачки рог —
када су успостављене поштан-
ске везе у целој Европи, и
кад је могла пошта из Варша-
ве у Париз да стигне и да се
врати за непуних двадесет
дана — претворио се у по-
штанску трубу. Поштар, на
коњу, или у колима, с путни-
цима или без њих, означа-
вао је свој долазак трубом.

На једном старом бакрорезу
из 16. века приказан је пош-
тар са трубом испред града
Љубљане како јури на коњу,
а преко рамена и о седлу ви-
се му торбе пуне поште.

Поштанска труба, која је и
дanas остала амблем поште и
свих поштара, у своје време
имала је нарочито значење:
представљала је сигнални ин-
струмент у поштанском са-
обраћају. Већ од 16. века у
Немачкој су се путујући тр-
говци који су преносили и
пошту служили трубом. Ка-
да је кнежевска породица
Турн и Таксис основала пр-
ву општу поштанску службу
у земљама „светог римског

царства немачког народа“ сво-
је поштоноше снабдела је
трубом и обезбедила им ис-
кључиво право на њену упо-
требу. Због тога су оснива-
чи европске поште дошли у
сукоб са својим такмацима,
нарочито из великашког до-
ма Виртемберг. Но кнежеви
Турн и Таксис су у овој бор-
би изашли као победници.

Може да изгледа овај су-
коб сасвим смешан. Међутим,
труба у поштанском саобра-
ћају значила је онда врло
много, чак првенствено кон-
сије и организације поштан-
ске службе. Под претњом
знатних казни на звук пош-
танске трубе сваки путник

ЧАРОБНА ГРАМОФОНСКА ПЛОЧА

ВИЛИЈАМ САРОЈАН

Када сам протрчао поред доксата, из добросуседских осећања махнуо сам руком мистер Камалану и, улетевши у кућу, ставио сам иглу на диск. Затим сам се сакрио у другу собу одакле сам могао да посматрам какав ће утисак произвести музика на мајку, а и да бих у случају неопходне потребе могао да побегнем на терасу.

У почетку је изгледало да мајка не обраћа пажњу на музику и да наставља да ме тражи. А затим се догодило нешто што ме читавог живота нагони да се према тој плочи односим с великом нежњошћу. Мајка је застала, можда да би повратила дах, а можда да би послушала музику.

Музика је свирала и ја некако нисам могао да одгонетнем да ли се мајка уморила годећи мене или стварно слуша. Затим сам видео да она заиста веома пажљиво слуша. Одлучила је да не трчи за мном и пажљиво је посматрала грамофон. Видео сам како је узела једну од фотеља, осталих од оца још од 1911. године, и примакла је столу. Видео сам како је села и тек тада сам приметио да су умор и љутиња спали с њеног лица. Сетно сам се случајем описао у Библији када је неки умоболник, чувши музику са харфе, дошао к себи и умрио се.

Стајао сам на вратима собе када се плоча завршила, скинуо сам иглу с диска и зауставио грамофон. Не гледајући ме, мајка је казала, сада већ енглески:

— Добро. Нека то остане у кући.

А затим, веома меко, јерменски:

— Навиј још једном, молим те.

Брзо сам навио грамофон и опет ставио иглу на плочу.

Када је игла дошла до краја плоче, мати ми рече:

— Покажи ми како се то ради.

Показао сам јој и трећи пут је она сама пустила плочу.

Музика је заиста била веома лепа, али ипак, свега је дан минут пре тога, мајка је била избезумљена од љутње што сам потрошио већи део своје зараде на непотребну старудију. И само што је чула музику она је схватила да новац није био бачен.

Док сам седео за столом у трпезарији и разгледао бесплатни каталог приложен уз грамофон, она је шест пута пуштала плочу.

— Донео си само једну?

— Има и на другој страни!

— пришао сам грамофону и окренуо плочу.

— Шта је то?

— Ово се зове „Индијска песма“. Ни ја је досад још нисам слушао. У радњи сам успео да пустим само прву страну. Она се зове „По-По-Сан“.

Сада разумете зашто је та плоча постала нешто што желим да сачувам што је могуће дуго и о чему се нежно старам. Она је мојој мајци открила уметност и она је тада схватила да њен син зна да цени неке ствари много више од новца, више чак и од хране, крва, одеће.

После недељу дана, за време вечере, она је свима саопштила да део породичног буџета треба потрошити на куповину плоча. Донео сам јој каталог и прочитао јој називе који јој ништа нису говорили. Тада је казала да ја одем у радњу и сам изаберам нешто „храсхали“ што на јерменском значи „дивно“.

Данас, када после 42 године поново слушам ту плочу и дозивам у сећање тај стари догађај, чини ми се, да је тада ритам бенџоа заробио

мајку; он се обраћао само њој као да су стари знанци који се воле и разумеју једно друго; бенџо је пратио кларинет који је причао да је све прошло али је допуштао и наду да је нешто и остало, чекао нешто што је тек требало да дође. У музици је, као ехо, звучала историја јапanske девојке коју је обмануо амерички морнар. („Фокстрот“ по мотивима музике Ђ. Пучинија. Аранжман Хуга Фреја. Изводи оркестар под управом Паула Витмана 1877-А).

Отада, када би ме било ко од домаћих нападио због моје ексцентричности, мајка би ме најпре стрпљиво бранила а затим, губећи стрпљење, викала: „Хвала богу што Вили није бизнисмен!“

ПРОТИВ ТАЈНИ

Баците комад папира у обичну воду; пролази један секунд, други и... папир је ишчекао. То није мађионичарски трик. Папир који се раствара у води израђује, под именом „Дисолво“, једна филиладелфијска фирма. Документи написани мастилом, откуцани на машини за писање као и текстови штампани на овој хартији могу се уништити без трага. При томе не треба их цепкати на комадиће, спаљивати или — гутати.

Године 1921 — имао сам тада 13 година — возио сам се из центра Фресноа, носећи под мишком грамофон марке „Виктор“ и једну плочу.

Возио сам се, јасно, бициклом. Касније се он покварио и ја сам га поклатио разносачу поште. Грамофон се, пошто је моја прва књига била објављена, поломио и, док сам ја први пут у животу 1935. године путовао Европом, њега су поклонили Војсци спаса.

Али, плочу још имам и пре ма њој гајим нарочито нежност. Волим је због тога што се увек, слушајући је, сетим свега што се збило оног дана када сам ушао у кућу држећи у рукама грамофон и плочу.

Грамофон и плоча били су купљени од моје прве плате коју сам зарадио као разносач robe.

Моја мајка тек што се вратила из стоваришта Гугенхајмове радње за продају воћа где је, судећи по изразу њеног лица, паковала смокве у пакете од по осам унција. Знао сам да је газди то веома одговарало јер се за читав дан тешког рада могао на томе зарадити долар и по или највише два. Када би паковали пакете по четири унција, могло би се зарадити три, па и четири долара — а у оно време то је била лепа пара.

Када сам, узбуђен, с грамофоном под мишком, ушао у кућу, мајка ме је погледала и ја сам одмах схватио да је паковала пакете по осам унција. Ништа није казала. Ћутећи сам ставио грамофон на округли сто и, уверивши се

да чврсто стоји, скинуо сам с диска плочу коју је девојка у радњи причврстила два јаким гумицама. Приметио сам да ме мајка стално посматра. Када сам навио грамофон она је, најзад, проговорила благо и учтиво што је јасно означавало њено незадовољство оним што се збива.

— Вили, шта ти је то?

— То се зове грамофон.

— А откуда ти?

— Из радње Шермана и Клеја на Бродвеју.

— Они су ти поклонили тај грамофон?

— Не, купио сам га.

— Колико си га платио, Вили?

— Десет долара.

— Десет долара — то је за нас много. Можда си тих десет долара нашао на улици?

— Не, то је моја прва зарада. А за плочу сам дао још 75 центи.

— А колико си од те своје зараде донео кући да платиш стан, храну и одећу?

— Четири долара и двадесет и пет центи.

Поставио сам плочу на диск и већ подигао иглу кад сам одједном схватио да је боље да то не чиним него да се склоним. Тако сам и урадио — урадио на време. Врата што су водила у дворниште, залупила су се за мојим леђима, а одмах још једном за мојом мајком.

Док сам бежао око куће учинио сам два открића. Прво, да је време дивно, а друго, да отац Левана Камалан, веома уважен човек, стоји испред свог дома и да, полуотворених уста, нешто очекује.

Старшина јерменске през-

витеријанске цркве, не родом из Билгеса као ми, није имао наше презиме Саројан — очигледно је био веома зачуђен. „Ширли Такухи Саројан и њен син трче око куће и, сасвим јасно, то не раде за плату нити се такмиче у лакој атлетици. Занимљиво, због чега овда трче“ — изгледало је као да мисли.

ЧАС О КЛАВИРУ

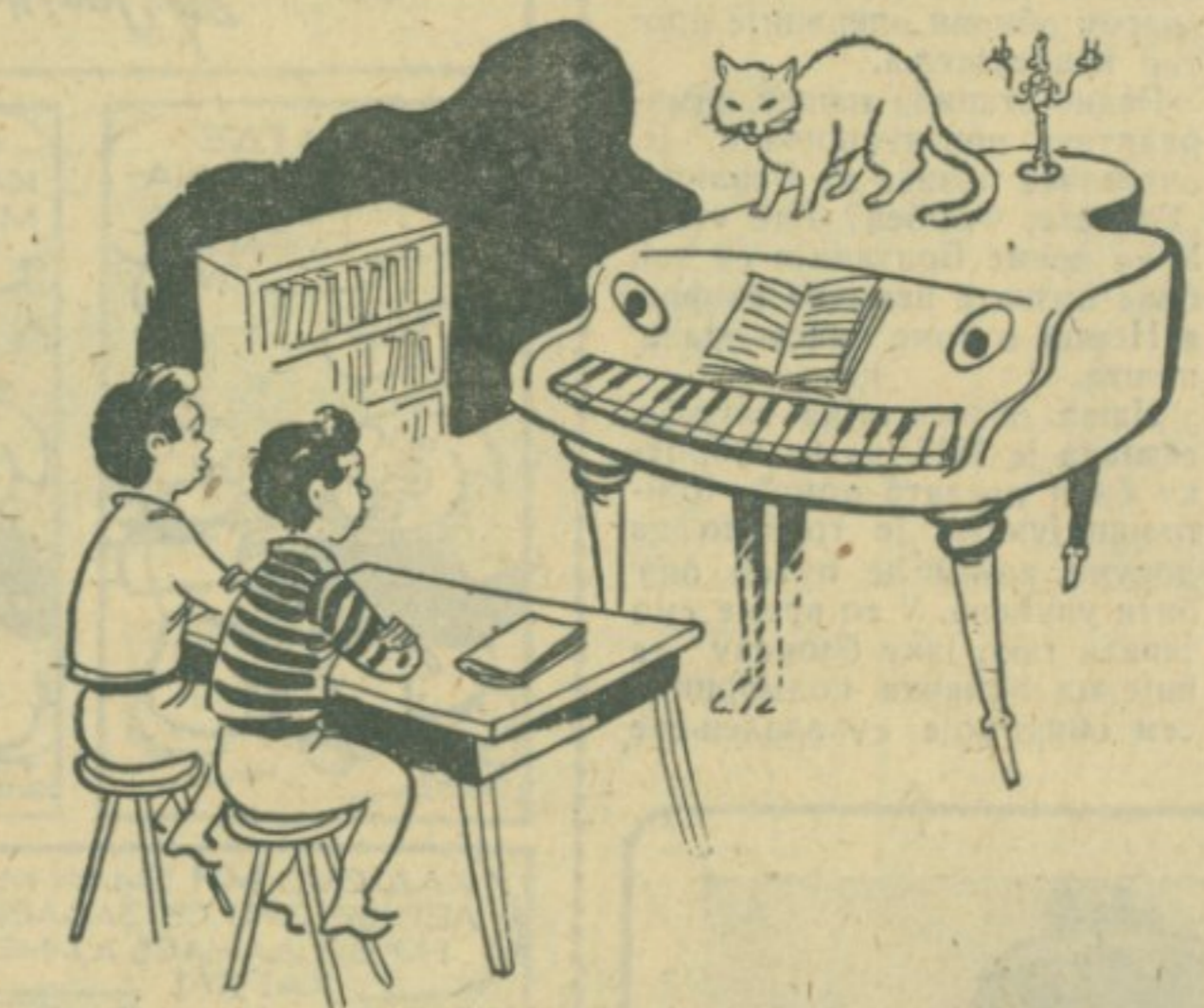
Андре и Владимир су увек вежбали своје скале у четири руке — смењујући дубоке тонове високим. Али то по подне догоди се чудо! Клавир је изненада почео да говори тако да је и мачка Атали усправила уши јер је навикла да га чује само како свира.

— Реците искрено, децо, зар није превише да лупате по мени и да ме приморавате да свирам погрешно! Треба да тражите од оца да ме штимује мало чешће. Знате ли ви да сам ја позната личност, из извршне породице и већ доста стара! Хајде, Андре, свирај скалу б-мол мирно.

Да би избегли нежељене догађаје близанци Андре и Владимир побегоше даље од клавира и седоше на своје столице за столом скрштених руку као у учioniци. А клавир отвори уста и представи се:

— Мој отац је клавикорд, мама ми је спинет а њен млађи брат је виши растом и зове се клавел.

— Не желим да се хвалим — настави клавир прсећи се — али ја вам кажем да боље певам од њих. Погледајте само моју унутрашњост и видећете од чега сам направљен: имам лепе мале чекиње обложене чохом и много жица: по једну за сваку дубоку ноту. Мој отац их није имао толико и за вибрирање су му служиле само плочице од бакра. Звучао је зато метално а кад плочица прионе дуго на жицу

зауставља се и тон... Скуповена и окићена мама и њен брат имали су жинце као на гитари. Хајде Владимире покушај; удари моје фа, наравно сасвим лако а затим све јаче и јаче.

Владимир се покори. — Интензитет звука је променљив, чекињ омотан чохом чини да жица вибрира све јаче. А сада замисли да је уместо чекиња нека друга ствар која ће ударати жицу: ма колика да је тежина твога прста при удару дирке, звук ће остати увек исти и ти нећеш моћи да свираш ни јаче ни слабије. Чак ни да продужиш трајање тона, као на клавиру, — неће бити нијанси. Ето зашто су људи почели да траже начин да свирају и јако и слабије односно форте и пиано одакле и потиче моје прво име „форте-пијано“ и да се продужи трајање звучанја. Два мајстора за израду инструмената су ме најзад направиле: први, 1709. Бартоломео Кристофори у Фиренци и нешто доцније Готфрид Силберман из Дрездена.

Уморан од говора сувише дугог за оног ко није навикао да прича, клавир је прикупио снагу и наставио:

— Силберман, веома поносит што ме је створио поклоно ме је једном великом ком позитору — Јохану Себастијану Баху. Али ја му нисам био потребан. Имао сам још чекиње од бакра који су одавали непријатне звуке, а моја механика је била далеко од савршене. Запао сам у невољу. Ипак, људи ме нису заборавили. Почели су чак да ме усавршавају толико да и Моцарт...

— ... композитор „Турског марша“ и „Мале ноћне музике“?

— Да, тај Моцарт ме је дефинитивно усвојио упркос опомене неког Мари Франсоа Волтера који је рекао, упоређујући ме са отменим класиком, да је пиано-форте само инструмент за казације. Зар да се човек не насмеје? Други мајстор Себастијан Ерд...

— Па он производи и сада клавире у Француској...

— Не, то није тај. Ови су његови потомци, а онај је допустио више слободе мојим чекињама и 1823. на једној великој изложби приказао ме је готово оваквог какав сам сада. То је био толики успех да су отада сви пожелели да ме имају. Али после тог времена разни Андреји и Владимире у целом свету чине да трпим данима најгоре муке.

— Андре увек свира погрешно, — рече Владимир.

— Не, то ти грешниш, Владимире!

Вечита препирка је почињала. Клавир то примети и прекиде их:

— Још нисам завршио, децо. Да ли сте приметили колико је музика коју компоују за један инструмент зависна од његових моћи? Уколико се он усавршава толико је и музика за њега компликованија и постаје изразитија: после Моцарта дошао је Бетовен — ви га знате? — па Шуберт, Лист, Шуман. Док сам постао сасвим ово што сам сада, да имам две па и три педале и богату звучност у свим нијансама, јавили су се Габријел Форе, Клод Дебиси, Морис Равал, Сергије Прокофјев.

— Владимире, — рече Андре. — Тата нам је већ рекао да са плоча можемо да прати мо како се развијала клавирска музика. Зар се не сећаш „Игре воде“ од Листа, „Одсјаја у води“ од Дебисија, „Играња воде“ од Равела. То је увек исти клавир али је зубор воде дручкији и тонови се мењају.

Владимир поче да припрема стари грамофон док је Андре вадио плоче.

За то време пошто је клавир остао отворен мачка Атали скочи на дирке и поче да се шета по њима остварујући сан свог живота: да компоује концерт за соло мачку.

КОСМИЧКИ »ШАХ«

Мађарски резбар у дрвету Деже Ери Сабо израдио је први у свету „космички“ шах. Фигуре у шаху замењене су „модернијим“: уместо топова израдио је ракете, коње (скакаче) замениле су фигуре које представљају псе — лајке, ловци — одевени у одела космонаута — симболи су космичког лета удвоје. Краљ је командир хероја који освајају космос, док краљица има црте лица Валентине Терјеш-

кове. А пешаци — то су засад безимени освајачи других светова.

Захваљујући лажној дејешни немачки одред није прихватио поклањање постоји

ТАЈАНСТВЕНИ ЦЕПЕЛИН

или које су се скривале иза сопствених минских поља — није могла прићи. Према томе, постојала је могућност, да помоћ стигне само ваздушним путем.

Наш агент из Бугарске је јавио да су Немци изградили у Фридрихсхафену цинковски цепелин Л-57, и да је у деловима почетком 1917. године пребачен у Бугарску да би се одржали пробни летови. Овај ваздушни брод је својом снагом, величином и брзином преваслозно све раније и потпуно оправдао очекивања стручњака. Међутим, приликом последњег пробног лета, због јаког ветра, запао је у вихор и у тренутку када је маневрисао ради приземљења разбио се о земљу. Немци су спаљили све остатке да би сачували тајну. Цепелин је требало да укаже помоћ војци пуковника Форбека која је била блокирана у Источној Африци. Други супер-цепелин, чија је изградња чувана као апсолутна тајна, саграђен у Стакену близу Берлина, са успехом је извршио пробне летове над Малом Азијом.

Наша обавештајна служба одмах је предузела мере да омете посао који је могао да нанесе штету савезницима.

У зору 16. новембра 1917. године, цепелин Л-59 са пет мотора под управом команданта Бокхолта полетео је из Бугарске ка Африци. Носио је 50 тона: од тога 15 тона муниције, пушака, ножева за цунглу, радио-апарата, 6 тона лекова, 25 тона бензина и 50 митраљеза.

Цепелин је летео преко Јадранског и Средоземног мора и Либијске пустиње у Северној Африци, а потом долином Нила стигао у Судан. Када је долетео у планине источне Африке, требало је да се спусти у Макондеу. Један човек је морао прво да ископи падобраном и прихвати конопца за пристајање бачен из цепелина. Командант Бокхолт је кружио неколико сати унаоколо, али није добио никакав сигнал од Форбека. У то време Форбек је био продро у португалску источну Африку, не знајући да му је стигла толико очекивана помоћ.

Командант цепелина нашао се у неприлици. Није смео да се спусти на земљу и да тражи Форбека у густој, непролазној дунгли и шипражу.

Међутим, цепелин је био до био радиограм из Берлина којим му је наређено да се врати, јер је Форбек опкољен без наде да ће се спасти. Цепелин је извршио наређење и вратио се.

Радиограм који је цепелин примио био је прави, али је њему претходно читав низ догађаја. Британци су видели цепелин како на великој висини лети јужно од Картума. Умешала се и контраобавештајна служба. Знајући где се налази Форбекова војска, послала је у Берлин телеграм, тобож од Форбека, у коме је јављено да је његов положај безизлазан и да је помоћ закаснила. Берлин, не сумњајући ништа — јер није знао да Британци знају њихову шифру — наредио је команданту цепелина да се врати.

Тако је пуковник Форбек дефинитивно осуђен на пропаст.

Немачки пуковник Форбек, који је командовао јединицама у Источној Африци, био је човек са много проналазачких способности, добар познавалац герилског ратовања и искусан тактичар. Одлично је познавао локалне обичаје и језике Африке и нимало ложије од урођеника свалазио се у мочварним дунглама. За време читаве источно-афричке кампање он је под својом командом имао 300 официра белаца и 12.000 војника црнаца и борио се против 150 британских генерала и 300.000 њихових војника.

Наше јединице страдале су од изненадних напада, утолико опаснијих што су се дешавали иза природних заклона.

Немачки официри, одржавајући сталан меусобни контакт, користили су доморце као шпијуне; ови су пратили кретање наших јединица и уговореним сигналим обавештавали где се оне налазе.

Од почетка рата од јула 1915. године британске и немачке снаге водиле су непрекидне операције на брежуљкастом терену покривеном жбуњем. Немцима је за везу са метрополном службом цепелин „Кенигсберг“, сакривен иза бране на реци Руфиши. Међутим, пошто нам је он био стална опасност, мониторинг „Северн“, маскиран као пла-

веће острво, успео је да га 6. јула 1915. године уништи директним поготком из топа.

Немци су отада били одсечени од помоћи споља и између две зараћене стране настављена је игра жмурке. Да је имао намирница и ратне опреме Форбек је могао да се бори годинама. Његова смелост је била толика да је продро на португалску територију (Португалија је у I светском рату била савезник Британије) и запленио велике количине хране, муниције, оружја и друге робе, што је помогло да са удвострученом снагом обнови операције против непријатеља.

Радио-станица нашег адмиралитета прислушкивала је очајничке позиве из Берлина: „Где сте, Форбек? Где сте?“ У то време Британији су већ биле познате немачке шифре, а Немци о томе нису знали ништа.

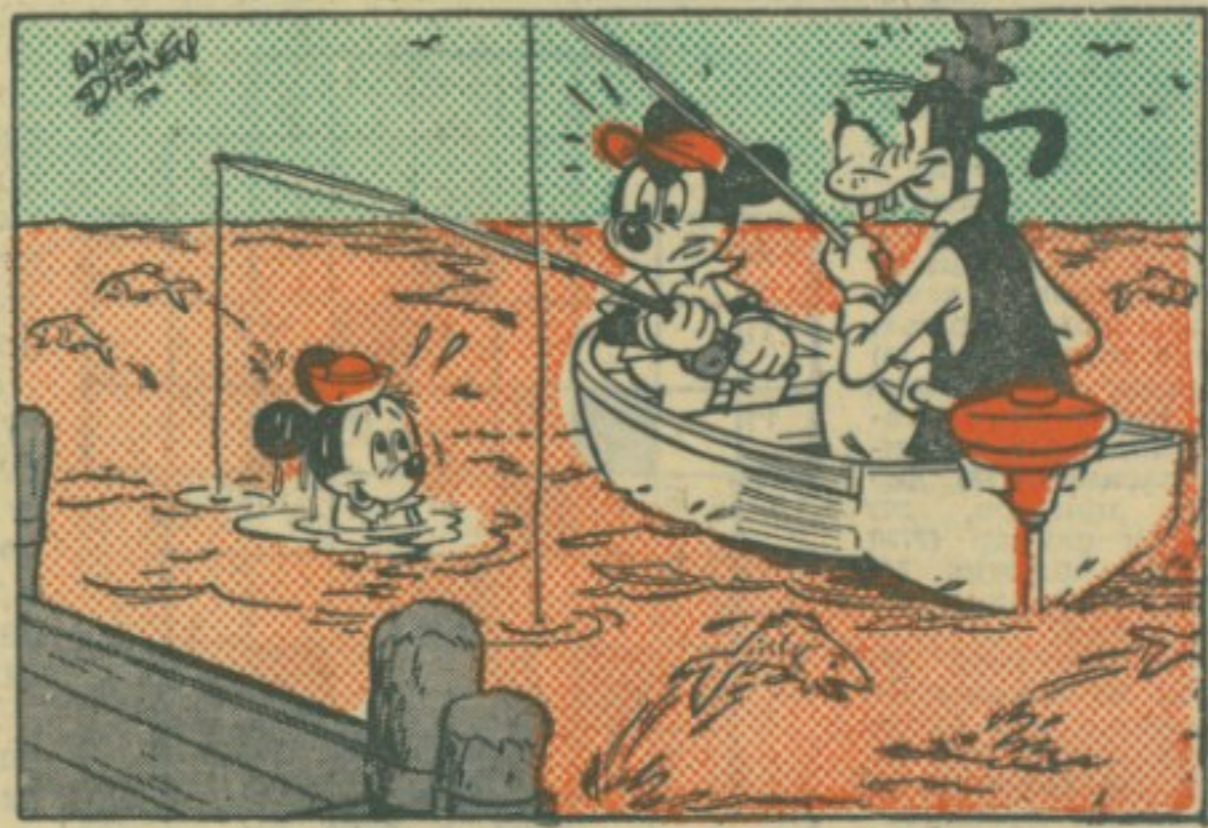
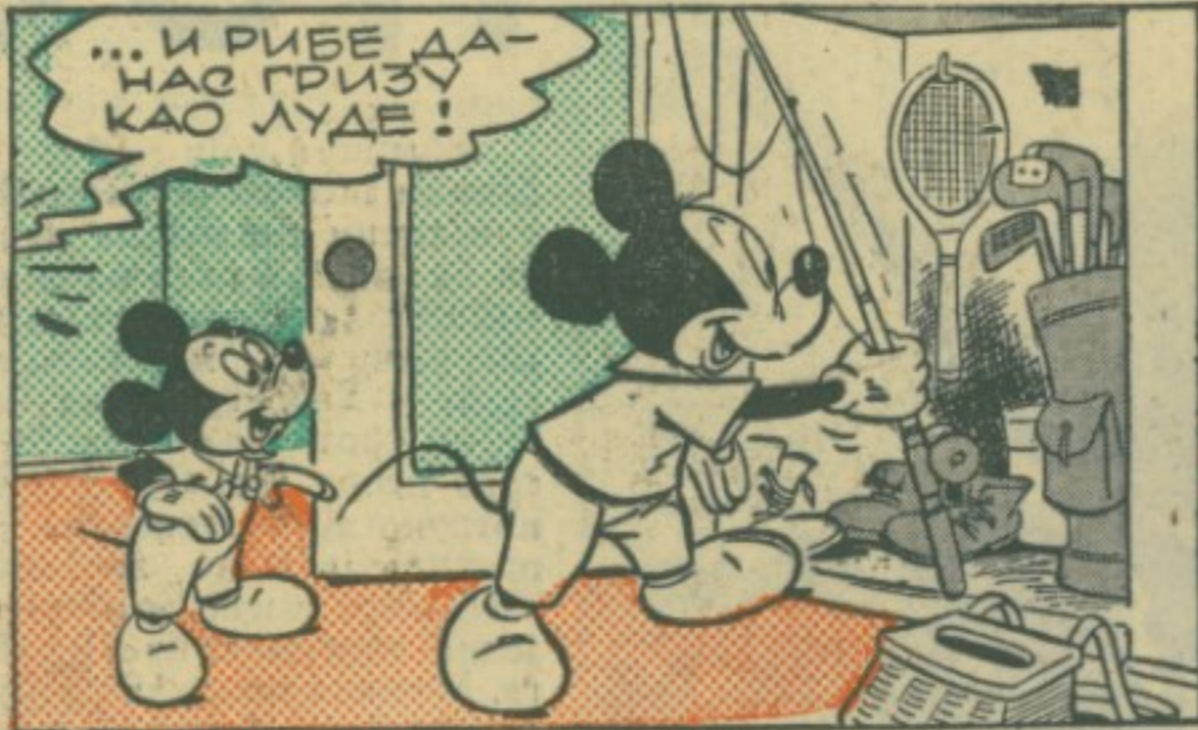
Наша обавештајна служба сазнала је 1917. да ће Форбеку бити послата помоћ. Контрашпијунажа је требало да докучи којим ће путем она бити упућена. У то време смо завели тако јаку блокаду да ниједна немачка подморница сем оних које су заплене

АРЕНА «МЕРА»

Када се у давна времена ближно то утврдио — уперсијски цар Ксеркс I припремао за поход на Грчку, прикупио је толику војску, да се није могло пребројати са колико војника креће. Да би бар при-

потребно је једну арену као „меру“: пунио ју је 180 пута војницима и тако проценио да располаже са око милион бораца.

Ква-Ква!

Увећује Паја Патак

ЗЕЛЕНО

Поранио једног јутра Попајев отац и отишло у парк. Баш кад је хтео да седне на једну клупу, при- рече му један дечак и рече:

— Позите, чико, ова клу па је свеже обојена.

Стари Попај, већ оглу- вео, није разумео шта му дечак говори па седе на клупу и упита:

— Како?

— Зелено, — одговори дечак.

НИЈЕ ЦИЦИЈА

Отимао Паја Патак чу- веном специјалисти и кад је лекар завршио са пре- гледом он га упита колико има да плати:

— Десет хиљада, — ре- че лекар.

Паја подскочи од изнена ђења и поче да се ценка. Кад је стигао до хиљаде, доктор га упита:

— Па због чега сте ван мене изабрали кад вам је све скупо?

— Знате, докторе, — од- говори Паја — кад је мо- је здравље у питању ја не гледам на новац.

ЛЕП ИЗГОВОР

Пата нуни ванглу судо- вима и пружа судоперу Па- ји који се управо вратио с посла:

— Знам, данас је годи- њиња смрти Абрахама Линколна. А ти знаш да је он човек који је ослобо- дио робове.